Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 532

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1885 (Ն. Տ.) 22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1885

12 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1303

40 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ.
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԻՐ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

نورادونكيان خانه‌سى غلطه‌ده شرقيه‌ده
غزته‌سى ادارهسنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	գահեկան արծաթ	200
» »	Վեցամսեայ	» »	100
» »	Եռամսեայ	» »	 50
Գաւառաց եւ տեղական թղթատարով	տարեկան	» »	240
Գաւառաց հաւասար եւ տեղական թղթատարով	վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	ֆրանք	 56
» »	վեցամսեայ	»	 28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճանրու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։
Խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ դրութիւն ետ չտրուիր։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ ԿԸՆԴՈՒՆՈՒԻՆ
ԻՍԴԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
Գոլշակալտրեան յեռամջ, Գարա-ութէջ, Տէյիրմէն-խան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը լսենք թէ Եկեմտից Հոգաբարձութիւնն՝ որոյ ատենապետն է Ճանըմեան Մկրտիչ էֆէնտի՝ իւր երեկի նստին մէջ որոշեր է պատճառաբանեալ հաւաքական հրաժարական մատուցանել Խառն Ժողովոյ վաղուան նստին։

Մայրաքաղաքս գտնուող Սեբաստացի պանդուխտ ազգայնոց կողմէ նախընթաց որ պատգամաւորութիւն մը ներկայանալով Սեբաստիոյ նախորդ կուսակալ Խալիլ Բիֆաթ փաշայի, շնորհակալեաց գիր մը մատոյց Ն. Վսեմութեան բարւոք պաշտօնավարութեան համար։

Նորակազմ Դատաստանական Խորհրդոյ անդամներէն Օրաբեան Յարութիւն էֆէնտի հրաժարած է, սակայն Ս. Պատրիարք Հայրն չէ ընդունած նորա հրաժարականն։

Շապին Գարահիսարէն խմբագրութեանս ղրկուած քանի մը նամակներ յոյժ տխուր կերպիւ կը նկարագրեն տեղւոյն ազգային գործոց անկերպարան վիճակն։ Երկու երեք տարիէ ի վեր է որ ամէն ազգային գործունէութիւն դադար առած է, և ո՛չ թաղական խորհուրդ, ո՛չ վարչութիւն, ո՛չ կրօնական ժողով, ո՛չ հոգաբարձութիւն գոյութիւն ունին. եկեղեցին իսկ չունի օրինաւոր քահանայ և ո՛չ գրագրութիւն։ Դպրոցներն ալ ոչ ինչ նուազ տխուր վիճակ մ'ունին։ Եւ Առաջնորդ Հայրն, որ պարտի դարման տանիլ այս ամենուն, իւր անաղթեցիկ դրութիւն և անկարող ընթացքով եւս քան զեւս կ'ուժացնէ ժողովուրդն ամէն բանէ։ Այժմ Ներկայարեան Հայրն առանձնացած է ի Վանս Ս. Առաքելոյ ուր գիւղական դպրոց մը բացած է վանականներ պատրաստելու, մինչդեռ անդին ժողովուրդն անհովիւ կը մնայ։

Կեդրոնական Վարչութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս տողերուն վրայ։

Մայր Եկեղեցւոյ քահանայից դասէն ծերունազարդ Տ. Յարգիս հայրն վախճանեցաւ Նախընթաց օր և Օձման արարողութիւնն Այժմ. Ս. Պատրիարք Հայրն անձամբ կատարեց երէկ մեծ հանդիսիւ։

☞ Պրուսայի Սէօլեոզ գիւղէն մեզ ղրկուած նամակ մը յոյժ դժուտիւք կը խօսի տեղւոյն Ս. Հռիփսիմեան և Ս. Լուսաւորչեան վարժարանաց վերջին քննութեանց հանդէսներուն վրայ, թէեւ Պրուսայի այդ գիւղն անծանօթ է ամենուն, այլ նամակագիրը գովութեամբ կը յիշատակէ թէ գիւղացիք մեծ հոգ կը տանին իրենց զաւակաց կրթութեան. և այսպէս, մանչ աղջկայց վարժարանն՝ որ վեց վարժապետով և աղջկանցն՝ որ հինգ վարժուհիով կը կառավարուին, յոյժ բարեկարգ վիճակ մ'ունին, շնորհիւ մանաւանդ տեղւոյն անձնէր երիտասարդներէն ոմանցմէ կազմեալ Հոգաբարձութեան մը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեքշաբթի աւուր Նախարարաց Խորհրդոյ նիստը տեւեց մինչեւ գիշերուան ժամ 5։

Երէկ գարձեալ նախարարք ի ժողով գումարեցան ի Բ. Դուռն։ Թուէէ կը ծանուցանէ թէ նախարարք այս ժողովին մէջ երկու խնդրով զբաղած են. առաջին՝ անգլիական արտասովոր պատուիրակ Սըր Ուոլֆի հետ տեղի ունեցած բանակցութեանց պայմանագրոյ մը ներքեւ առնուիլն. և երկրորդ՝ Արեւելեան Ռումելիի խնդրոյն համար Եւրոպական տէրութեանց ղրկուելիք նոր ծանուցագրի մը պատրաստութիւնն։ Այս երկու խնդրոց մասին խորհրդակցութիւնք երէկ երեկոյ աւարտած լինելով, անգլիական պատուիրակին հետ պայմանագիրը պիտի ստորագրուի այսօր, ինչպէս նաև պիտի ղրկուի Եւրոպական տէրութեանց ուղղեալ ծանուցագիրն։

Թաղապետութեան երկրորդ շրջանակի անօրէն Թէվֆիք պէյ՝ Կղզիներու Դայմագամ անուանեցաւ և այս առթիւ Իւլպի երկրորդ ասպիսան տրուեցաւ նմա։

Կղզիներու Դայմագամ Մուսթաֆա պէյ՝ Թաղապետութեան երկրորդ շրջանակի անօրէն անուանեցաւ։

Գերմանական դեսպանատան առաջին թարգմանն երէկ Բ. Դուռն երթալով, երկու ժամու չափ տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց Նախարարի խորհրդական Տատեան Վսեմ. Յարութիւն էֆէնտիի հետ։

Աթէնքի Նորընտիր օսմանեան դեսպան Ակահմ էֆէնտի բաւական ապաքինած է բայց մի քանի օր եւս մայրաքաղաքս պիտի մնայ. այժմեան դեսպան Թէվֆիք պէյ մինչեւ իւր յայտնին ժամանումն անդ մնալով իւր պաշտօնը պիտի շարունակէ առժամապէս։

Անգլիական արտասովոր պատուիրակ Սըր Ուոլֆ երէկ Բ. Դուռն երթալով, Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, Արտաքին գործոց Նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի և խորհրդական Տատեան Վսեմ. Յարութիւն էֆէնտիի հետ տեսակցեցաւ և միանգամայն իւր հրաժեշտի ողջոյնը մատուցանեցաւ։

Ըստ Թուրք լրագրաց, մեծ տէրութեանց մէկ քանին Դեսպանախորհրդոյ գումարման կողմն են, իսկ Անգլիա, Ֆրանսա և Իտալիա ծանուցած են թէ Դեսպանախորհուրդ գումարել այն ատեն միայն կարելի է երբ Պալքանեան Թերակղզւոյն խնդիրը լուկ առարկայ լինի այս գումարման և ոչ ուրիշ բան։

Վեհ. Սուլթանն բժշկապետ և արքունի հիւանդանոցներու ընդհանուր քնինիչ Վահէմ Մավրոկէնի փաշա երէկ Սպարապետի հիւանդանոցն այցելելով, անդ տիրած կանոնաւորութեան և մաքրութեան վրայ գոհունակութիւն յայտնեց։

Երէկ ծանուցինք թէ անգլ. արտասովոր պատուիրակ Սըր Ուոլֆ երեքշաբթի գիշեր կայս. պալատը ճաշեց ուր յատկապէս հրաւիրեալ էր Վեհ. Սուլթանի կողմէն։

Աւասիկ քանի մը մանրամասնութիւններ այս ունկնդրութեան մասին։

Երեքշաբթի իրիկուն, ժամ 11 ին միջոցները, Սըր Ուոլֆ բաց կառաջ մեկնեցաւ Բերայէն ընկերակցութեամբ իւր քաղաքական թարգման Պ. Մարինիչի, և Եըլտըզ գնաց։ Պալատն առջեւ, կառքէն իջնելուն, Թագուհւոյն պատուիրակն ընդունուեցաւ արարողապետ Միւնիր փաշայի կողմէ և մասնաւոր սրահի մը մէջ քիչ մը հանգըստանալէ յետոյ, պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։ Ն. Վեհափառութիւն յոյժ սիրալիր ընդունելութիւն ըրաւ Սըր Ուոլֆի։

Ապա սեղան նստան, որ բոլորովին մասնաւոր հանգամանք մ'ունէր և բաց ի Սըր Ուոլֆէ, Պ. Մարինիչէ և պալատական չորս բարձրաստիճան անձերէ, ո՛չ ոք ներկայ էր։ Ճաշի ժամանակ Վեհ. Սուլթանը սիրալիր կերպիւ տեսակցեցաւ Սըր Ուոլֆի հետ և սեղանէն յետոյ մասնաւոր ունկնդրութիւն մը շնորհեց, որ տեւեց իւր երկու ժամ. խօսակցութեան առարկայ էր բնականաբար այն կարեւոր խնդիր որ տեղի տուած է Սըր Ուոլֆի արտասովոր պատուիրակութեան։

Առանց ծանրանալու մանրամասնութեանց վրայ, սա չափն յայտնի է թէ, կըսէ Էյէնտէյ, Սըր Ուոլֆ մեծապէս գոհ մնացեր է այն ապահովութիւններէն զորս տուեր է նմա Վեհ. Սուլթանն և թէ այս ունկնդրութիւն մեծ քայլ մ'առնել տուած է եգիպտական խնդրոյն վրայ կատարուած բանակցութեանց։

Սըր Ուոլֆ Բերա վերադարձաւ գիշերուան ժամ 3 ին միջոցներն, ուղեկցութեամբ քանի մը արքունի հեծելազօրաց։

Անգլիական պատուիրակն երէկ գիշեր Թարապիոյ դեսպանատան մէջ ներկայ գտնուեցաւ սեղանի մը զոր առաջամեայ դեսպան Սըր Հուայդ Պրուսաւ ի պատիւ Ն. Վսեմութեան, և այսօր, միջօրէէն յետոյ, ընկերակցութեամբ իւր բոլոր ուղեկցաց, Իտալիոյ շրջեցելը կը նստի մինչեւ Պէշիքա երթալու համար ուստից Իէնս մարտնաւը պիտի փոխադրուի Ալէքսանդրիա ուղեւորելու համար։

Մայրաքաղաքէս մեկնելէ առաջ, Սըր Ուոլֆ անգամ մ'եւս պատիւ պիտի ունենայ այսօր Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու, իւր հրաժեշտի ողջոյնը մատուցանելու համար։

Ընդհանուր տոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Անգլիական դեսպան Սըր Հուայդ Պրուսաւ օր Բ. Դուռն երթալով, Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշային հաղորդեր է Լորտ Սալիզպըրի կողմէ ուղղեալ ծանուցագրի մը պատասխանութիւնն։

Այդ ծանուցագրով, Թագուհւոյն Նախարարապետը կը յայտարարէ թէ գարմացմամբ լսած է որ այս օրերս ի Ներքոյթ իւր արտասանած մէկ բանախօսութիւնը չարամիտ մեկնութեանց առարկայ եղած է, որը Թուրքիոյ և Անգլիոյ միջեւ կեցած բարւոք յարաբերութիւնները խանգարելու բնութիւն ունի. թէ այդ բանախօսութիւն փոխոխուած է և Օսմ. կառավարութեան ցանուց անհնարաւոր կերպիւ ցոյց տրուած. թէ ինք՝ Սալիզպըրի Մարքիզն՝ երբէք չէ ունեցած և չէ կրնար ունենալ ամենափոքր գաղտիար մը, կամ Օսմ. Դայսրութեան վերաբերեալ իրաւանց և ուղղամտութեան. թէ, վերջապէս, ներկայ յայտարարութենէն տարբեր իմաստ պարունակող զրոյց և տեղեկութիւնք անհիմն պէտք է նկատուին։

Անգլիոյ նախարարապետին այս յայտարարութիւն յոյժ լաւ տպաւորութիւն ըրած է Պոլսոյ քաղաքական շրջանակաց մէջ և Սայիտ փաշա խնդրած էՍըր Հուայդէ որ այս առթիւ կայսրութեան շնորհակալութիւնն յայտնէ առ Լորտ Սալիզպըրի։

Պուլկարաց Գերագոյն Էկզարքը թողլով Սեծ Կղզիի ամարանոցն, իւր Օրթագիւղի բնակարանը փոխադրեցաւ։

Տեղական թերթ մը յունական Ազգ. լրագրէն առնելով կը հրատարակէ հետեւեալն։

Զենք կրնար ըմբռնել թէ ինչո՞ւ համար մեր պաշտօնակիցներէն ոմանք կ'պնդեն հաստատել թէ, կրկէսցիք մութիւն հռչակած են ընդ Յունաստանի, և թէ գումարուումներ տեղի կունենան ի Լէվքա-Օրի, հակառակ հերքմանց այնպիսի անձանց որք գիտեն ճշմարտութիւնը։

«Այս հրատարակութիւնք մեծապէս կը վնասեն մեր շահուց և ծանր պատասխանատուութեան ներքեւ կը թողուն զանոնք որք այս տեսակ անհիմն զրոյցներ կը հնարեն»։

Վերջին թղթաբերով առնուած եւրպական լրագիրք կարգ մը լուրեր հրատարակած էին որք կը վերաբերին Սերեի մէջ տեղի ունեցած անցից։ Մինչեւ իսկ կըսէին թէ կղզւոյն Ընդհանուր ժողովոյ քրիստոնեայ երեսփոխանք հաւաքուեր են ի Պուլսնարիա, թաց ներկայ վիճակին առՁեւ ինչ ինչ առաջարկութիւններ տալու համար։

Հանրայէն հասած նորագոյն տեղեկութիւնք բացարձակապէս կը հերքեն այս անհիմն լուրերը։

(Մանիսա Օրէնթալ)

Գերմանական և իտալական դեսպանք երէկ ուշ ատեն Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցան Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշայի հետ։

Պուլկարիոյ Գերագոյն Նախարարապետն՝ Պ. Էմմանուէլ Բաթերաքի որ մայրաքաղաքէս անդ գնացած էր, շրջենաւէն երեւելուն պուլկար իշխանութեանց կողմէ ձերբակալուելով պատերազմական ատեանի մը յանձնուեր է։

Կերեւի թէ Պ. Բաթերաքի վերին աստիճանի մատնութեան մ'ամբաստանութեան ներքեւ կը գտնուի։

Կը հաւատան թէ Սերպիա բողոքած է մեծ Տէրութեանց ոչ-եսասանութիւն կողմէ Բ. Դրան տրուած վերջին պատասխանագրոյն դէմ, որոյ մէկ օրինակն ևս հաղորդուած էր Պելկրատի Դահլիճին։ Այս վերջինը կը յայտարարէ թէ լիւեալ ծանուցագրոյն պարունակութիւնը պուլկարական խնդրոյն վերջնական լուծումմ մը չընծայէր, որով Սերպիա կրնայ գեւ երկար ժամանակ անտոյգ վիճակի մէջ մնալ, իւր հետեւելիք ընթացքին նկատմամբ։

Պելկրատէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ սեպտ. 17 և 18ի գիշերները կառավարութեան տպարանը բաց մնացեր է մինչեւ առաւօտ, յոյժ տիպողական աշխատութեան մը համար։ Վարժ և վստահելի գրաշարք աշխատեր են, Աւետարանի վրայ երդումն ընելով թէ իրենց շարածին գաղտնիքը պիտի պահեն։ Սակայն լաւատեղեակ ակմրոց մէջ չրջող զրոյցներու նայելով, Միլան թագաւորին կողմէ սերպ ժողովրդեան ուղղելի յայտարարութիւն մը և բանակին ուղղուելիք հրամաններ են որ կը տպուին։

Բայտնի է թէ Արեւ. Ռումելիի և Պուլկարիոյ մէջ լրագրաց հրատարակութիւնն արգիլուած է այս պահուս, պաշարման վիճակին պատճառաւ։ Սակայն Պուլկարիոյ նախարարապետ Պ. Քարավէլովի թոյլ տուած է որ շաբաթական հրատարակուիլ ի Սոֆիա՝ արտատական կուսակցութեան բերան եղող ԹէնՎէտ Քանրէ-ԲէնՎէ լրագիրն, որ յառաջագոյն 400 բաժանորդ միայն ունէր և այժմ 30,000 օրինակ աւելի կը տպէ։

Մանրեօր ծանուցանելով դաս, դիտել կուտայ թէ աւելի Սոֆիայի և Փիլիպէի պաշտօնական լրագիրք պէտք է վայելէին այս տեսակ բացառութիւն մը քան Պուլկարիոյ նախարարապետին թերթը։

Էյէնտէ կ'ըսէ թէ Ալէքսանդր իշխանը Փիլիպէէն Սոֆիա երթալով, աւելի ուրիշ պարտականութեան մը հնազանդած է քան տերութեանց հրաւէրին, որ իրեն հասած չէ եղեր արդէն։

Մոսքվայէ Վերոնեժի լրագրոյն տնօրէն հռչակաւոր Թաթ.քոֆ՝ Մոսկուայէն մեկնած է Սոֆիա և Փիլիպէ երթալու համար։ Այս ուղեւորութիւն մինչեւ մէկ տարեկան կրնայ իւր կարեւորութիւն ունենալ, նկատելով ռուս հրապարակագրին յարաբերութիւններն Պուլկարիոյ արմատականաց հետ մանաւանդ այն ատելութիւն զոր ցոյց կուտայ Ալէքսանդր իշխանին նկատմամբ։ Պ. Թաթ.քոֆ վերջերս Իշխանին վրայ խօսելով կոչած է զայն «բաղդախնդիր մը» զոր ամէն պարագայի մէջ հարկ է վանել «վտահելի անձ մը» նմա յաջորդ կարգելու համար։

Աթէնքի ժողովրդեան ոգեւորութիւնն օր աւուր կաւելնայ։ Տեղական Ազգ. Ա. ԱԲԵԼ. Լ. ՊՐ. ՈՐ. Ս. լրագիրն կը հրատարակէ Հելլենաց հայրենասիրութեան քանի մ'օրինակներ։

Միտիլիի յոյն բնակիչք 20,000 ոսկի հանգանակեր են, զոր հելլենական կառավարութեան պիտի ղրկեն պատերազմական պատրաստութեանց գործածելու համար։ Պրայլացի Պ. Ֆիլիթիս յայտարարած է թէ իւր բոլոր գոյքն Յունաստանի կը նուիրէ, յօժարելով մուրալ, «բաւական է որ արժանի մնայ հելլէն անուան»։ Ալէքսանդրիայէն Պ. Քիրիաս 2500 ֆրանք տրուած է։ Աթէնքի մէջ Թէրզաքի անուն նպարավաճառ մը խոստացած է ամէն ամիս 500 ֆրանք նուիրել պատերազմական նախարարութեան։ Բաֆիօքուլօ անուն նաւատէր մը խնդրած է որ հրամանատար կարգուի ծովառմբակիր նաւու մը, որոյ նաւատիները լինին իւր երեք որդիք։ Այս մարդ միանգամայն կառավարութեան կը թողու իւր բոլոր հարստութիւն՝ 10,000 ֆր։

Ի մի բան յունական թերթերու բոլոր էջերը լի են նմանօրինակ հայրենասիրական նուիրատուութեանց յիշատակութիւններով։

Արեւ. երկաթուղեաց ընկերութեան Ադրիանուպոլսոյ և Փիլիպէի գծերուն օսմանեան պատուիրակ Էֆատ էֆէնտի, որ Արեւելեան Ռումելիի վերջին դէպքերու միջոցին Պուլկարաց կողմէ ձերբակալուելով քսան երեք օր բանտարկուած էր, բաւական դժուարութեամբ Փիլիպէէն մեկնելով մայրաքաղաքս եկած է։

Նեսլոյս իւր երէկի թուով ծանուցած էր թէ Սերպիացւոց Զայչարի կողմէն Պուլկարիոյ սահմանագլուխն անցած լինելնուն մասին Բ. Դրան տեղեկութիւն հաղորդուած է, բայց թուրք լրագիրք կ'ըսեն թէ մինչեւ երեկոյ այս մասին պաշտօնական տեղեկութիւն մը չէ հասած։

Հաշիշիի մէջ կը կարդանք.

Անցեալ ամսոյ 22ի գիշերը, ժամը կէսին միջոցները, պուլկար ապստամբ Արեւելեան Ռումելիի չրջակայքը գրաւուած Այսոս գիւղաքաղաքի Դարաւոնը կոչուած գիւղն երթալով, Եօնաս Փէշլիվան անուն Իսլամի մը տունը կը մտնեն և խեղճին վրայ յարձակելով թէ՝ զինքն և թէ՝ իւր զաւակն ու փեսայն անգթօրէն կ'սպաննեն։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՖՈՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱԿՈՊԻ

ԶԻԿ-ԶԱԿ ԿԱՄ ԿԵՌ-ԲՈՒԹԱՄԱՏ

Ա.

Կ'ուզէր փակել աչերն և չէր կրնար։ Այն սեւ կէտ կը շլացնէր զայն։

Թաւատեւ թաթերով գինեալ ահագին սարդի մը կը նմանէր, անշարժ կեցած։

Արդեօք հրէշ գազանի մը ճիրա՞ն էր։ Քամիլլ երկչոտ չէր, և սակայն զգաց որ արիւնը կը սառէր երակներուն մէջ։

Մոնիթրոլ, որ կրնակը դրան դարձուցած էր, իւր գծագրութիւնը կը շարունակէր եռանդով։

Ուշադրութեամբ նայելով, վերջապէս աղջիկը վարագուրին վրայ խղբեալ ձեռքի մը հինգ մատներն համրեց, որք խեշափառի մը ճանկերուն պէս երկայն և կոր էին. մանաւանդ բութմատը, միւս մատներէն ընդարձակապէս բաժնուած, տարապայման երկայնութիւն մ'ունէր, և անգամ մը մարդիներուն նման կոր եղունգով մը կ'աւարտէր։

Նոյն միջոցին, Քամիլլ, երկու վարագոյրներուն թերաքաէն շողղուն փայլ մը տեսաւ, զոր դաշոյնի մ'եկեթին շողփնը կարծեց։

—Հայրի՛կ, օգնութի՛ւն, գոչեց ձեռքը դէպ ի դուռն երկնցնելով։

Այս ոնակնիալ ձայնը լսելուն պէս Մոնիթրոլ ետին դարձաւ, բայց ժամանակ չմնաց ոտքի վրայ ելնելու։

Մէկ ոստմամբ – վագրի ոստմամբ – ճաշարանին մէջ պահուրտած մարդը վրան ցատկեց։ Ձեռք մը, այն վիթխարի ձեռքը, զոր Քամիլլ տեսած էր, պանդուխտներուն ծարին վրայ իջաւ. միւսն ալ դժբաղդ հոնարիչը փողէն բռնեց, որ դիմադրելու աշխատելով կանգ կրնար տնել։

Քամիլլ իւր հօրն օգնութեան դիմեց, բայց զողն աջացի հարուած մը տալով ի գետին թաւալեց զայն։

Աղջիկը չվնասեցաւ, ուժն ամիսիելով ոտքի վրայ ելաւ։ Բայց դանդիքը խոր մութի մէջ ընկղմած էր։ Ոտից գոտիներ, խանչիներ կը լսէր, բայց բան մը չէր տեսներ։

Նախ սեղանին զարնուեցաւ, և հարկ եղաւ արգելքին քովին դառնալ չարագործը բռնելու համար, որ դիւր հարն ընկճելու կ'աշխատէր. ջանց անոր զգեստներուն կառչիլ, բայց չկրցաւ բռնել։ Իւր մատները սահեցան ողորկ կերպասի մը վրայէ, յեսոյ փոքրիկ խորտուբորտեր հանդիպեցան մատներուն, զորս կը կորզէր իւր եղունգներով առանց կարենալ բռնելու չարագործն, որ օձակման պէս կը սահէր իւր ձեռաց մէջէն։

Զէր զարներ իրեն, այլ կը ջանար լմնցընել զՄոնիթրոլ և պանքտամներն առնուլ փախչիլ։

Երկար չտեւեց, Մոնիթրոլ տապատ ընկաւ։ յայնժամ չարագործը զայն թողլով ցատկեց ոտքի վրայ ելաւ և փախչիլ ըսկրսաւ։

Իւր նպատակին հասած էր։ Քանի հազար Ֆրանքը ձեռքն էր, և միայն փախչելու փոյթ ունէր՝ առանց աղջիկն ալ սպանելել փորձելու, զոր անկարող կը կարծէր իւր եռեւէն վազելու։

Սակայն կը սխալէր։ Քամիլլ ենթադրելով որ իւր հայրը թմած կամ մարած էր, վասն զի ընկած միջոցին ձայն չէր հանած, և կորովի մարդ մ'ի գետին քարնուելով չմեռնիր, որչափ և ուժգին լինի հարուածն, և զողն ալ իւր կռուվներէն գատ զէնք չունէր,

—Առ իս, հայրի՛կ, գոչց, չկրնար պլբոծիլ մեր ձեռքէն։

Եւ սկսաւ վազել չարագործին ետեւէն, որ արդէն վար կ'իջնէր սանդուղէն։

Դռնէն դուրս ելաւ, զոր բաց թողած էր, վազեց անցաւ դուրսի բաց դեռնին, և շերտափակին վրայէ ցատկելով փողոցն ելաւ և Պուլվար չոթէրէն դէպ ի Թրոնի հրապարակը դիմեց։

Քամիլլն ուրծն այս էր։ Կ'ըսէր ինքնիրեն թէ անչուշտ քաղաքապահ գինուորներ պիտի գտնէր հրապարակին վրայ, ուր ասնամանամբ խմբուած էր, և բռնել տար յանդուգն հրիկան։

Միայնպէսք էր հեռի չմնար անկէ։ Արդ, ինքը լաւ սրունք ունէր, և տխմար նախապաշարումներէ ազատ էր։ Հոգ չէր ըներ ձիւ պէս վազել փողոցներուն մէջ տնական հագուստով, սեռեկի մուճակներով, և այս կերպարանքը երեւնալ ապուշ տեսնող մէ, որ խնդալ էր ամպարաց տաղաւարներուն և համեմատաց վաճառողներուն խանութներուն առջեւ։ Մոնիթրոլ փոքանակ իրեն գեղեցիկ օրիորդ մեծցնելու զան, կանուխէն վարժեցուցած էր իւր գործոն ինքնին տեսնելու։ Ցանը ծանոյութիւնն ու խոհեմութիւնը նա կատարելապէս սպասուհւոյ մը պէս պէտք եղած նպարեղէններն և այլ տնական պիտոյքը կ'երթար կը գնէր, և բանէ մը չէր վախնար, ոչ իսկ կնանիներէ, որք երբեմն խօսք կը նետէին իրեն։

Իսկ գողը բռնել ուզելուն դիմաւոր պատճառն ոչ թէ 20,000 Ֆրանքին կորուստն էր, որում մեծ կարեւորութիւն չէր տար, այլ վասն զի հարն այդ ստակին պէտք ունէր կատարելագործելու համար իւր գիւտն, որոյ վրայ հիմնած էր գիւր բոլոր յոյս։ Կը յուսար կորզել զայն գողին ձեռքէն և հօրը վերադարձուցել, առանց խորհելու թէ աւելի լաւ կ'ընէր խնամ տանիլ իւր հօր, քան թէ անոր փոքրիկ հարստութիւնն ազատելու համար հեռանալ քովէն։ Կ'երեւակայէր իսկ թէ հարն արդէն ոտքի վրայ ելնելով իւր եռեւէն դուրս ելած էր, և պիտի հասնէր միանար իւր հետ չարագործը բռնելու համար, զոր չէր վրիպեցներ իւր աչքէն, թէ և իրմէ աւելի արագ կը վազէր։

Անձրեւը դադրած էր, և ասնամանաներն դատարկայածներն որք անձրեւի միջոցին յարկերու մէջ ապաստանած էին, նորէն Թրոնի հրապարակը խռնեալ էին։ Գաղատաւորները կը գոռային, դժոխային ժխոր մը, որոյ մէջ չէր կրնար լսուիլ իւր ձայն, եթէ «բռնեցէք գողը» գոչէր։

Մարդը կը փախչէր միշտ, և ամէն անգամ որ գապի լապտերի մը առջեւէ կ'անցներ, Քամիլլ որոշապէս կը տեսնէր զայն։ հուժկու սրիկայ մ'էր, որչափ որ կարելի էր դատել, վասն զի գեղնորակ առաջիգ խեժէ թրթռոցի մը մէջ փաթթուած էր յատից ցգլուխ։

Քամիլլ կը հասկնար այժմ թէ ինչո՞ւ չէր կրցած բռնել զայն, բայց չէր հասկնար թէ ինչո՞ւ համար մատները սկրդեր էին երբոր կառչիլ ուզեր էր։

Բայց յետաստիայեաց մեկնութիւններ փնտռելու ժամանակ չէր։ Մարդը Թրոնի հրապարակն հասած էր, և փոխանակ դէպ ի կեդրոնը դիմելու, որպէս զի խառն մէջ անհետանայ լինէր, ձախակողմ դարձած էր տախտակեայ մեծ տաղաւարի մ'ետին, Քամիլլ, բաւական ճանրայ առած լինելով, մոտեցած էր չարագործին։ Քաջաբար այն մութ և ամայի խորշին մէջ նետուեցաւ առանց խորհելու թէ գողը կրնար պինդն ըսպասել անդ, և իւր վրայ ընկնելով վիզն ոլորել։ Այս բանէ կրնար վախցուիլ մանաւանդ սա պատճառաւ որ չարագործը կանգ առնելով կրնակը տաղաւարին տախտակներուն տուած էր իրր պատրաստուելու համար որ իւր մատէն անցած միջոցին վրան յարձակէր։ Բայց Քամիլլ շատ յառաջացած լինելով չէր կրնար ընկրկիլ։

—Ա՛, չարագո՛րծ, չես կրնար ազատիլ

Պուլկարիոյ արմատականաց հետ մանաւանդ այն ատելութիւն զոր ցոյց կուտայ Ալէքսանդր իշխանին նկատմամբ։ Պ. Թաթ.քոֆ վերջերս Իշխանին վրայ խօսելով կոչած է զայն «բաղդախնդիր մը» զոր ամէն պարագայի մէջ հարկ է վանել «վստահելի անձ մը» նմա յաջորդ կարգելու համար։

Աֆէնքի ժողովրդեան ոգեւորութիւնն օր աւուր կաւելնայ։ Տեղական Ազգ. Ա. ԱԲԵԼ. Լ. ՊՐ. ՈՐ. Ս. լրագիրն կը հրատարակէ Հելլենաց հայրենասիրութեան քանի մ'օրինակներ։

Միտիլիի յոյն բնակիչք 20,000 ոսկի հանգանակեր են, զոր հելլենական կառավարութեան պիտի ղրկեն պատերազմական պատրաստութեանց գործածելու համար։ Պրայլացի Պ. Ֆիլիթիս յայտարարած է թէ իւր բոլոր գոյքն Յունաստանի կը նուիրէ, յօժարելով մուրալ, «բաւական է որ արժանի մնայ հելլէն անուան»։ Ալէքսանդրիայէն Պ. Քիրիաս 2500 ֆրանք տրուած է։ Աթէնքի մէջ Թէրզաքի անուն նպարավաճառ մը խոստացած է ամէն ամիս 500 ֆրանք նուիրել պատերազմական նախարարութեան։ Բաֆիօքուլօ անուն նաւատէր մը խնդրած է որ հրամանատար կարգուի ծովառմբակիր նաւու մը, որոյ նաւատիները լինին իւր երեք որդիք։ Այս մարդ միանգամայն կառավարութեան կը թողու իւր բոլոր հարստութիւն՝ 10,000 ֆր։

Ի մի բան յունական թերթերու բոլոր էջերը լի են նմանօրինակ հայրենասիրական նուիրատուութեանց յիշատակութիւններով։

Արեւ. երկաթուղեաց ընկերութեան Ադրիանուպոլսոյ և Փիլիպէի գծերուն օսմանեան պատուիրակ Էֆատ էֆէնտի, որ Արեւելեան Ռումելիի վերջին դէպքերու միջոցին Պուլկարաց կողմէ ձերբակալուելով քսան երեք օր բանտարկուած էր, բաւական դժուարութեամբ Փիլիպէէն մեկնելով մայրաքաղաքս եկած է։

Նեսլոյս իւր երէկի թուով ծանուցած էր թէ Սերպիացւոց Զայչարի կողմէն Պուլկարիոյ սահմանագլուխն անցած լինելնուն մասին Բ. Դրան տեղեկութիւն հաղորդուած է, բայց թուրք լրագիրք կ'ըսեն թէ մինչեւ երեկոյ այս մասին պաշտօնական տեղեկութիւն մը չէ հասած։

Հաշիշիի մէջ կը կարդանք.

Անցեալ ամսոյ 22ի գիշերը, ժամը կէսին միջոցները, պուլկար ապստամբ Արեւելեան Ռումելիի չրջակայքը գրաւուած Այսոս գիւղաքաղաքի Դարաւոնը կոչուած գիւղն երթալով, Եօնաս Փէշլիվան անուն Իսլամի մը տունը կը մտնեն և խեղճին վրայ յարձակելով թէ՝ զինքն և թէ՝ իւր զաւակն ու փեսայն անգթօրէն կ'սպաննեն։

(Շարունակելի)

Նախաբարաց Խորհուրդը՝ մեքենայ ունեցող նաւակներով սպունգ որսալու արգելքը բոլորովին ջնջած լինելով, ներքին գործոց նախարարութիւնն այս որոշումն հաղորդեց, հանդերձ մանրամասնութեամբ, Արշիպիլագոսի, Սուրիոյ, Այգեպտոսի, Ափրիկեան Տրիպոլսոյ և Պէնկազիի կառավարիչներուն։

Բերայի և Թարապիոյ ֆրանսական դեսպանատանց չէնքերը կայս. կառավարութեան կողմէ ֆրանսական կառավարութեան տրամադրութեան ներքեւ դրուած են, պայմանաւ որ Ֆրանսա ևս հոգայ Փարիզու օսմանեան դեսպանատան չէնքն։

Լաֆիթ փողոցի ապարանքին վարձակալութեան պայմանաժամը լրացած լինելով, Ֆրանսայի արտաքին գործոց Նախարարն՝ Էսատ փաշայի հետ հաւանութեամբ՝ վարձած է ուրիշ նոր չէնք մը ի Բրէսպուրկ փողոց ուր պիտի փոխադրուի Փարիզի օսմ. դեսպանատունն։

Պ. Թոմաս Սթիվընս ամերիկացին, շրջանն ընելու ձեռնարկած է, Դարբէժ հաներ է։

Պ. Սթիվընս կը գրէ թէ տեղացիք շատ կը զարմանան իւր արագոտնին վրայ. քաղաքներու մէջ, հանրային ճամբաներու վրայ, ժողովուրդը կը խնդրէ իրմէ որ արագոտնով ընթանայ. քաղաքին երեւելեաց առջեւ։ Էնկիւրիի, Եզդատի և Սեբաստիոյ մէջ հարկ եղեր է ոստիկանաց միջամտութիւնը խնդրել, ճամբայ ռանալու համար բաղմութեան որ ամենուրեք կը խռնէր զինքը տեսնելու։ Այս տարօրինակ Ամերիկացին կ'ուղեւորէր առանձին։ Մէկ անգամ միայն յարձակում կրեր է գողերէ, բայց կրցեր է խուսափիլ անոնց ձեռքէն։

Հոկտ. 7 թուով Ազդրմանոլոյսէն հետեւեալը կը գրեն առ Սասդէն։

Արեւ. Բուսէրիէն եկած տեղեկութեանց նայելով, Պուլկարք սկսած են համախմբուիլ սահմանագլխին վրայ։ Կ'ըսուի թէ Պուլկարաց ամբոխ զօրագունդը Սոֆիայէն ի Փիլիպէ կուգայ, նոյնպէս թէ Աղեքսանդր իշխանն Հարմանլրի շրջակայքն եկած է և զինուորական զօրութիւններն աչքէ կ'անցընէ։ Կիւրակէ գիշեր Վառնայէն 3000 ի չափ կամաւոր Պուլկարք ԱՀ Եօլու հասած են և անտի Եսմպօլուի կողմերը պիտի ղրկուին։ Պուլկարք բռնութեամբ խլեալաց և Ցունաց տուները կոխելով տարք և այլն կ'առնեն։

Արեւ. Բուսէրիի սահմանգլխին վրայ Վայոլի և Խանլը եէնիճէի կողմերը բաւական թուով օսմ. զօրքեր ղրկուեցան։ Նախընթաց երեկոյ Պոլսոյ երկաթուղիով ասա հասան Նիկոմիդիոյ պեհլեւանի զօրաց հրամանատար Սաատէտտին փաշա։ Ֆերիդ Մուսթաֆա Բեռազիմ փաշա ևս այս երեկոյ ասա կ'ըսպասուի։

Շերքէթի Խարիէի Ընկերութիւնն իւր գնած հանքածուլիին համար, Մովային Նախարարութեան 840,000 զրուշի հին պարտք մ'ունենալով, յիշեալ Նախարարութեան կողմէ երկու պաշտօնեայք Շերքէթի Իւկիւտարի կողմը երթեւեկող շոգենաւուց ամենօրեայ հաստոյթները գանձելու վրայ են։

(Թարքէք)

Աւստրիական Իլլոյ շոգենաւն երէկ Տրապիզոնէն 130 զինուոր բերաւ մայրաքաղաքս։

Կայս. կառավարութիւնը թուրք լրագրաց մէջտեղ պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ մինչև մէկ տարի բարձրագոյն հրամանաւ արգիլեալ է ձիերու արտածութիւնն և թէ անոնք որ առաջուընէ ո՛և է պայմանագրութիւն ունին կրնան մինչեւ տասնև հինգ օր ձեռքերնին գտնուածներն արտածել։

ԼՈՒՐԵՐ ԱԴՐԻԱՆՈՊՈԼԻՆ

(Մէջ յատուկ Թղթակցէն)

ԱԴՐԻԱՆՈՊՈԼԻՍ 8/20 հոկտ.

Արեւ. Բուսէրիէն թէ ազատ անցագրով և թէ անծանօթ կիրճերէն փախչելով քաղաքս եկողներու թիւն օրէ օր կ'աւելնայ. ասոնցմէ քաղուած լուրերուն հաւնժամա, Պուլկարաց աշխատելու կարող արանց ամէնն ալ գրեթէ զէնքի տակ կը գտնուին. Պուլկարիայէն եկող զօրաց հետ միասին Բուսէրիի ի զէն կոչուած զօրաց թիւը 60,000կը հաշուի, որք կը գտնուին ընդհանրապէս Հարմանլը, Սէյմէնլի, Գավագը և Պուրկաս կոչուած գիւղաքաղաքաց սահմանագլխներն, ունենալով ընդամէնը 35–40 հազար թնդանօթք։ Ռումելիէն և Պուլկարիայէն եկող կամաւորաց ամէնուն ալ, Բուսէրի հասնելուն պէս զինուորական հագուստ և հրացան կը տրուի։ Առ այժմ Բուսէրիի մէջ գտնուող ռուս կամաւորաց թիւն 1000 ի կը հասնի, որք զատ գունդ մը կազմած են. զօրաց զինանշանները պուլկարական են, իսկ զէնքերնին Վինչիսթէր, Մարթինի և Պէրտանի հրացաններ։ Ռազմամթերաց գալով, այս զօրաց համար պահեստի մեծ քանակութեամբ փամփուշտ և վառօդ չգտնուիր, միայն թէ ամէն զօրաց վրայ կը տեսնուի 3/4 կարգ փամփուշտ (150 հատի չափ), հրացան մը, վեց հարուածեան մը և սուր մը։ Թէպէտ և հագուստներն, կոշիկներն նոր և լաւ վիճակի մէջ են, բայց ամենուին վրան չունին բնակելու համար և ձմրան մօտենալը տեսնելով շատ յուզեալ վիճակի մէջ կը գտնուին. զօրաց ուտեստի համար ալ զինուորական մատակարարութիւնը չատ նեղ վիճակի մէջ կը գտնուի և կառավարութեան գանձն ամենուին ստակ չունի, մինչդեռ մինչև հիմա առնուած ցորենեղինաց և այլ ուտելիքներու համար տրուած պարտամուրհակներն անվճար կը մնան. միւս կողմէ, նորէն վաճառականներ կ'ստիպեն ուրիշ նպարեղէններ ուսեալու համար, և կը վախցուի որ յառաջիկային ստակի նպատակներ ալ պիտի հանգանակին որուն ամէն ոք կամայ ակամայ պիտի ստիպուի մասնակցիլ. յիրաւի գիւղացիները կամաւոր նպատակներ կը հաստատեն, բայց այսքան բազմութեան չի բաւեր յատնի բան մ'է. եթէ այս գժբաղդ վիճակը ամիս մ'ալ տեւէ, Արեւ. Բուսէրիի հարուստ և բերրի նահանգին յետին տարեկան չքաւորութեան մէջ թողուիլը պիտի տեսնուի գժբաղդաբար. բայց քիչ մը կը քայլերիմը լսելով որ մշակութիւնը կանանց ձեռքով յառաջ կը տարուի. Պուլկար կանայք կ'ըսեն եղեր որ, մինչդեռ մեր ամուսինները եղբայրները և հայրերը զինուց կը ծառայեն, մենք որ զէնք չենք կրնար գործածել, գոնէ կրնանք մշակութիւն ընել և այսպէս մեր հայրենակցաց նպաստել. այսու երկրագործութեան շատ չմնասելը կը յայտնուի.

Հերոսուհեաց սոսկալի խումբն իրենց բոլոր ոյժը և շունչը կ'սպառեն, պաշտօն ունենալով հրաւէր կարդալ իրենց հայրենակիցներն ոտքի հանելը և կամաւորներ ժողվելով զանոնք քաջալերել. թէպէտ և թուով քիչ բայց ազդեցութիւնին շատ լինին ամենէն կը վկայուի։

Լսանենուս նայելով, Պուլկարիոյ Իշխանին Հարմանլը գալը միայն իւր զօրքերն աչքէ անցնելու համար չէ եղեր, այլ Մուսթաֆա փաշայի սահմանագլխոյն վրայ համախմբեալ օսմանեաց զօրաց քանակութիւնը և բռնած դիրքը հաստակելու նպատակու. Իշխանն հեռագրատակով զօրաց 5–6000 ճիշդ թիւ ունի բաղկանալն հաշուեր է։

—Քաղաքիս կայարանին քովը գտնուող պարապ բայց ընդարձակ դաշտը զինուորական մարզանաց յատկացուեցաւ և քաղաքս գտնուող զօրքերն ամէն օր վարժութիւն կ'քնեն անգ, ուր երկու սեռէ խուռն բազմութիւն գրեթէ միշտ ներկայ է մարզանքը դիտելու Հրամանատար Վսեմ. Թահիր փաշա ամէն օր զօրանոցները կ'այցելէ և զօրաց վիճակին վրայօք անձամբ տեղեկութիւն կ'առնու. երբեմն ալ մարզանաց ներկայ գտնուելով մէկերնին կը շրջէր և զօրաց շարժումները տեսնելով զանոնք կը քաջալերէր.

ԹՐԱՄՈՒԼԻՑԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Կը ծանուցուի Պոլսոյ Թրամուէյից ընկերութեան արժէթուղթեր ունեցողաց թէ 1885 Դեկտեմբեր 1ին ջնջելի 57 արժէթղթոց եօթներորդ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ ի կեդրոնատեղին ընկերութեան, Ղալաթիա, Սաամ թաղ խան, 1885 Նոյեմբեր 2 երկուշաբթի օր, մէջօրեի ժամերը։

Տնօրէն
Ա. ԹՐԻՒԼԼ

Կ. Պոլիս
29 Հոկտեմբեր 1885

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐ

ԱԺԱՆՑ ՀԱՂԱՍ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Փարիզ, հոկտ.

Երեսփոխանական ժողովն ի նիստ հրաւիրեալ է յառաջիկայ Նոյեմբեր 10ին։

Հանրապետութեան նախագահն ընդունեց հրաժարականներն առևտրական նախարար Պ. Լէրիէի և երկրագործական նախարար Պ. Հէրիէ Մանկոնի, որք չվերընտրեցան երեսփոխանական ընդհանուր ընտրութեանց մէջ։

Խմբագիրս, 21 հոկտ.

Հոկտեմբեր 14էն մինչեւ 20 Սուէզի ջրանցէն անցած են 83 նաւ և տասնօրեայ հասոյթն է 1,520,000 ֆրանք։

ՓՈՐԹՍՄՈՒԹԻ ԳԱԼԱԹԻՈՅ ԳՈՐՍ

Ղալաթիա, 9 Հոկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓԱՅԼԱՆԱԿԱԳՐՈՒՑ

5 տարիս Լ. Հնարարի վրայ պարբերական)	108 3/4
3 » » » (վճարելի)	108 3/4
3 » Բարի, » (պարբերական)	23 20
3 » » » (վճարելի)	23 30

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԱՒԵԼԵՑԻ Օսմանեան Թօհնօպլատ

	Գներկա
Նրեկ երեկոյ գոց. (Մխաց. D. Ռէյդ Գ. Կ.	15 11/16
Գրաստին գոցուելէն վերջը »	15 11/16
Բերայի մէջ » »	— —
Լաւագոյն բացում եղաւ	15 11/16
Բարձրագոյն գին	15 11/16
Նուազագոյն »	15 11/16
Կէս օրին	15 11/16
Գոնարուութիւն 1858) A. Ռէյդ	2
» 1862)	
» 1860)	
» 1863) B.	115
» 1872)	
» 1865)	
» 1869) C.	115
» 1873)	

ԻՒՆԻՖԻԷ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ

Երեկ երեկոյ գոցուեցաւ	71
Այս առաւ. բացուեցաւ Գ. Ի.	70
Կէս օրին	70

ԲԱԳԴԱԴԵՍՏԱՆԻ

Ասիէ Դէ Լեվանտ Գ. Կ. Ազդ. Լ.	—
Արշամի Լիմանեաց » » Օսմ. »	6 1/4
[illegible]	—
Սամ. Հանած է վաղէօր. » » » »	—
Դարմանէ » » » »	277 1/4
Ռումելիի երկաթուղի Ֆր.	34 75
Օպլիկասիոն որ Բրիօրիթէ »	—
Ռանենթուղթ Լատիսմի »	56

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄՈՒ

Օսմանեան ոսկի	Գրշ.	100
Ֆրանկոնոց	»	87 30
Եգիպտական ոսկի	»	110 1/4
Ոչ խմբագրեալ	»	90 1/4
Բրիմիոց	»	51 1/4
Դուպլի Թղթադրամ	»	9 2/4
» արծաթ	»	89 2/4
Ֆիորին	»	8 3/4
Գրեչ. արծ. (տարբ.)	»	108
Վենետոց	»	102 3/4
Լիոնոց	»	102 2/4
Գրեչ ոսկի	»	98
Պրուսիա	»	—
Գոլեմ.	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 21 Հոկտեմբեր, ժամ 5 վաղ.	15 1/16
Ընդ. գանձարան	100
Ոսկի. Վերի Գ. բացուեցաւ	14 1/16
» » » գոցուեցաւ	14 1/8
» » » Ա.	27 1/2
» » » Բ.	15
» » » Գ.	14 1/8
Օթոման 1871	66
Փոխառութիւն 1877	78 1/4
Պանք Օթոման	10
Դուսական փոխառ. 1873	94 1/2
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	64 1/2
» առանձն. (բրիմիէրէթ)	85 1/3
Տարբա Ոանիէ	59 1/2
Տօմանիալ (փոխառ. Բարձր)	86 1/2
Հանգարտական պարտաթուղթ 4 0/0	— —
Ոսմանանութիւն Բարձրի վրայ	25 1/4

Վիէննա, 21 Հոկտեմբեր, ժամ 4 երեկ.

Փոխառութիւն Լոնտոնի վրայ	125 0
Օսմանեան երկաթուղի	18

Բարիզ, 21 Հոկտեմբեր, ժամ 3 վաղ. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Լանթի 4 1/2 0/0	109 4
» » 3 0/0	80 32 1/2
Օսմանեան քօնսոլիտէ Վերի Գ. բացուեցաւ	14 32 1/2
» » » գոցուեցաւ	14 0
» » Վերի Բ.	16
» » Գ.	14 10
Օսմանեան երկաթուղի	36 35
» Բէգիի բանանթուղթ	— —
Պանք Օթոման	503 75
Լրէտի Լիոնէ	— —
» Ֆոնսիէ	1302 0
Բանանեաստ Լիոնի	1247 0
Սուէզի ջրանցք	2020
Իտալական 5 0/0 1877ի	100
Իտալական Լանթի	95 35 1/4
Եգիպտական միացեալ	326 25
Սպանիական (արտաքին)	56 1/8
Բրիօրիթէ Ֆոնդք	362 0
5 0/0 Հելլենական	292 0
Զէք Լոնտոյի վրայ	25 21

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 21 Հոկտեմբեր, ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Լանթի 4 1/2 0/0	109 36 1/4
Օսմանեան քօնսոլիտէ Վերի Գ.	14 15 (?)
Եգիպտական	325

ՊԱՐՈՆ ՇՈՒՊԼԱՆ

Բ. ԵՒ Վ. ԵՐՔՅԻՆ ՀԱՏՈՐ

Ֆրան երանակը կը մեռնոյ, և Եարբ Բօյ ազգ գրասենեցիչ և միհագամսի բարոյալիր գիրքն յարմար մինչ մ'ի գիշերային երկար ժամուց ձանձրոյթը մոռցնելու։ Արդարեւ, Բոլ ալ Բօք, իւլ այս վերին մէջ, իւր թեթեւ ու սահուն ոճով միշտ արթուն կը պահէ ընթերցողին հետաքրքրութիւնը։ Թարգմանիչն ալ, ընտրելով պարզ ու ժողովրդական աշխարհաբար, հաւասարած է հեղինակին ոճոյն։ — Վէպը մաքուր տպագրութեամբ և երկու հատորով ի լոյս ընծայեալ է Աշճեան տպարանէն։

Կը ծախուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով։ Երկու հատորն ի միասին կը վաճառուին ի գին 10 զրուշ։

Ա Զ Դ

Ազգային բազմաչխատ ուսուցիչ մը որ երկար տարիներէ հետէ Պոլսոյ ազգային վարժարանաց շատերուն մէջ դասախօսութիւն ըրած և անոնցմէ մի քանիին մէջ եւս Տեսչութեան ու Տնօրէնութեան պաշտօն վարած է, և կարող է Դիտութեանց և Լեզուաց մէջ՝ ոմանց առաջին կարգի և ոմանց երկրորդ կարգի դասատուութիւն ընել, կը փափաքի այժմ ազգային վարժարանի մը մէջ իւր փորձառութեան արդիւնքը ցոյց տալ, հսկողութեան և միանգամայն դասատուութեան պաշտօններ ստանձնելով։

Փափագողք պէտք է դիմեն Աբեւելքի խմբագրատունը։

Տ. ԹԷՕՐ ՏՕՊՈՒԶԵԱՆ, հանրածանօթ բժիշկը, անգամ Ազգային բժշկական ճեմարանին, այս անգամ Օսմանէն վերադարձած և իւր բնակութիւնը հաստատած է ի Բերա, Պաղ փողոց, Թիւ 7ը տուրը։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԱԲԵՒԵԼՔԻ

ՀԱՄՇԵՆՄԱՆ, սեպտեմբեր 24

Մեր պատմագիրք, որ մեծ մասամբ կղերական են, չեն գրած կամ չեն ուզած հայկական դիպարանութեան վերայ գրել, կամ պաշտամանց վերաբերեալ արարողութեանց մասին մեզ ծանօթացնել։ Մի քանի թափթփուք գրից անուններ եւեթ նշանակուած են, անոնք ալ ո՛չ իրը տեղեկութիւն, այլ իրը նախատինք։ Հայաստանի գեղեցիկ տեղի խնամք պահած են իրենց ծոց մեր հարց պաշտած սասուածներն։ Դերձանի ոտնմանները կը պարունակեն բազմաթիւ արձաններ եղեմի, նապատակի, խոզի, սիրամարգի եւ ուրիշ կենդանեաց զարդ մեր նախահարք կը պաշտէին։

Այս տարի արձակուրդին այցելեցի Ցաւրսի խարերը, Հալբոի վանք եւ անդ գտայ մի արձան պղնձի. մի մերկ աղջիկ, որ ունի գլուխը բարակ պակ մը և գագաթը երկու թեւ. հիւսուած ծամեր (մազ) երեք հատ եռեւէն՝ երկու ալ երկու կողմը ուսերն ի վար ձգած։ Ալ ձեռքը պնակ մը դէպ յառաջ երկնցուցած, որոյ մէջ կան նշանագրեր և ասագեր։ Ինք գրաւեալ՝ պնակին կը նայի, կարծես կը կարդայանդ մարգոյ բազդերը։ Իւս ձեռքը մարմնոյն ուղղութեամբը երկնցուցած և թեւաւոր օձ մը տուտէն բռնած է. օձը թեւն ի վեր կերկնայ. թեւերն ուսին վրայ կը տարածէ և գլուխը ծռած դէպ ի արձանը՝ պիշ պիշ կը նայի անոր. երեւի, այս օձ արձանին մի հրամանատար ապասաւորն է, որոյ թեւատարած և գէտ ոտն նայիր, անմիջական ծառայելու պատրաստականութիւնը կը յայտնէ։ Սոյն արձան ունի սքանչելի նրբութիւն և սեգ կեցուածք։ Նանէինք կը կարծուի այս արձան, որ ինչպէս Անահիտ ստրիկ եւալը, ազգային ասուած մ'է։

Ի՞նչ արձաններ գտնուած, ու իրրեւ անպէտ իրերէն, փշրուած են եւ կամ օտարին ծախուած ինչին արժէքով, որք մեծ լոյս պիտի տային մեր մութ դիցարանութեան։ Զեռքս անցաւ ճերմակ ագիզ քար մ'ալ խոշոր կաղինի մեծութեամբ և այն գիրքով մէջը ծակուած՝ որ կը ցուցնէ թէ վրան կը կախեն եղեր։ Լայն կողմի վրայ փորագրուած է մի խոզի պատկեր, կռաքի սարքով։ Նկարը այնչափ նուրբ և կատարեալ, որ մարդ կը զմայլի։ Անտարակոյս իրրեւ կնիք գործածուած է սոյն քար, յորմէ ոա հետեւութիւն կը հանեմք, թէ հայկական նշանագրերն տակաւին չկատարելագործուած՝ Հայք, գէթ մեծամեծք, իրրեւ կնիք կը գործածէին այլեւայլ փորագրեալ պատկերներ։ Տեսած եմ Հայաստանի մէջ այլազան մասնիկ քարեր, ձի, արծիւ, սիրամարգ, կարիճ, մարգու գլուխ և այլ կենդանիք։

Խ. Յ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

ՀՐԵԱՅԷ Ի ՖՐԱՆՍԱ.

Փարիզեան թերթ մը, Հրէից վերջին մեծ ոտնին առթիւ, հետեւեալ տողերը կը հրատարակէ Ֆրանսարեակ Հրէից վրայ։

Մանաւանդ Ֆրանսայի մէջ է որ դժուար է Հրեաներէն զանազանել մը. նագեալ բնակիչներէն։ Ցորմէհետէ հին ոսերը մարած են առ յաւէտ, խառնուրդը տեղի ունեցած է, և արդիւնքն յոյժ զարմանալի է։ Հրեաները Ֆրանսայի եղած են յօժարակամ սրտով։

Կարելի է 45,000 հաշուել Փարիզարնակ Հրէից թիւը։ Աւելորդ է ցոյց տալ անոնց գերիշխանութիւնը տեղաներու մէջ։ Այլ Հրեաներ կը գտնուին արուեստից, գրականութեան, քաղաքականութեան մէջ, և նուազ հաշուելիները չեն։

Թորնդարանին կը վերաբերին Պ. Պ. Ֆերտինան Տրէֆիւս, Պիշֆիսհայմ, Ռէյնալ, Նօսկին նախարար, Տքնէյրուզ եւն։

Պ. Պ. Շնէրվ, Քոհն, Հանալէ, Լէվյեան քաղաքագետ են։

Վարչութեան մէջ, յիշենք Պ. Պ. Ժակէրմիթ, Ժաէրմիթ, Բէնթա և այլք։ Բանակին մէջ, զօրավար Սէ և զօրավար Ապրահամ

Դատաւորաց մէջ կը տեսնենք Պ. Պիտարիտ, նախագահ վճռարեկ ատենին։ Տարամբէր, Պոմ Մաս։

Բարձրագոյն ուսուցչութիւնը կը յիշատակէ անուանքն Պ. Պ. Թոլ Մէյէրի, Ֆրանքի, Տարմէյթեթէր եղբարց, Տէրէնպուրկի, Հէնրի Մէյէրի, Լիոն-Դալէնի։

Աւարիկ դրագէտներն և թատերագակ հեղինակները. Պ. Պ. Լիւտովիք Հալէվի, Տէնդրի, Պիւնաս, Ռաքիզպոն, Գագիւլ Մանտէզ, Ալէքսանտր Վէյլ, Լօժէն Մանիւէլ, Էռնէսթ Պիլմ, Ալպէր Ուոլֆ, Ալպէր Միլեօ, Բարիա Քորիկան։

Դերասաններն և երգիչք բազմաթիւ են. Սառա Պէռնար, Ֆիտէս Տէվրիէս, Ռոզին Պլոս, Օր. Իզաաք։

Երկար կը լինի ասա յիշատակել եւ նկարիչներն, բժիշկներն և ուրիշ զանազան կարեւոր պաշտօններ վարող Հրեաներն։ յիշենք միայն Լէհման նկարիչն, Ժերմէն Սէ բժիշկ, և Մարիս Պլոք, անգամ բարոյական գիտութեանց Ակադեմիային։

Այս կարճ և արագ թուումէն կ'երևի թէ՝ ինչ տեղ կը գրաւեն մեր մէջ հնոյն Իսրայէլի զաւակունքն, որք մեծ մասամբ կը նպաստեն Ֆրանսայի մեծութեան եւ փառքին։

ԵՐԿՈՒ ՄԱՀ Ի ՄԻԱՅՆԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՍ

Միացեալ Նահանգաց լրագրիք երկու տխուր լուր կը բերեն մեզ.

Ճումպօ, այն հանճարեղ փիղն որ կրկէսներու մէջ կը խաղար, մեռեր է ի Միացեալ Նահանգս։ Կը յիշուի անշուշտ թէ այս այն կենդանին է, որոյ Անգլիայէն յիմիերիկա տարուին այնքան մեծ աղմուկ յարոյց ի Լոնտոն։ Լրագիրներն սկսան բողոքել միաբերան և այն միջոցին այնքան խօսուեցաւ անոր վրայ որչափ մէկ տարուան մէջ չեն խօսիր Սրենեերի կամ Բարիտաղայի վրայ։ Կենդանին իւր ճարպիութեամբ յինքն գրաւեց բոլոր Նիւ-Եորքցոց համակրութիւնն և ամբողջ Ամերիկա պարտեցաւ։ Կ'ըսուի թէ շոգեգործիի մը տակ ջախջախուելով մեռած է։

Ճումպօյէն յետոյ, ջեր ջէն է որ աւանդած է իւր հոգին։ Տիկին Լիմմա Մարքլի, աւելի ծանօթ Տիկին Վիքթորիա ծածկանունամբ, մեռեր է ի Ֆիլատէլֆիա, իւր տան մէջ։ Անցեալ ձմրան գէր կանանց ժողովոյն մէջ, պաշտօնապէս յայտարարուած էր իբր Ամերիկայի և հանուր աշխարհի ամենէն գէր կինն։ Նմանապէս գեղեցկութեան երկրորդ մրցանակ ստացած էր, որով հետեւ այդ վիթխարի հսկան յոյժ ակնահաճոյ դէմք մ'ունէր։ Մինչև քսան տարեկան, նորբ հասակ մ'ունէր, այլ այդ տարիքէն սկսեալ չաղդայեղց գիրութեան առաջին նշաններն սկսան ի յայտ գալ ինա, և իւր մարմինն ևս քան զեւս արագ զարգացում մ'ունեցաւ։ Ա.յպէս, մինչեւ իւր մահն իսկ չդադրեցաւ գիրնալէ։ Առաջին անգամ 1876ին հասարակութեան ի տես դրուեցաւ Թրէնդընի մէջ. այնուհետեւ ճամբորդեց կրկէսի մը հետ, ապա զարդն եղաւ Նիւ-Եորքի մուզէոնի մը, և վերջապէս հանրային կեանքէն քաշուեցաւ նուաստեաց ապարնաստան մը հիմնելու համար այն տան մէջ, ուր մեռաւ։

Իւր մահուան պատճառն է չորս երկու տարի առաջ տեղի ունեցած արկած մը։ Քանի մը տուր ցուցահանդէսի համար թոպած էր իւր տունն։ Սեղանն, որոյ վրայ կը գտնուէր իւր թիկնաթոռը, տապալեցաւ հսկային ծանրութեան տակ, և տիկնոջ մէկ տոքը ճմրեցաւ. և թէեւ առժամապէս բուժուեցաւ, այլ այդ դէպքին հետեւանքները եղան պատճառ Տիկին Մարքլիի մահուան։ Գրուած էր որ տիկինը չը պիտի մեռնէր իւր անկողնոյն մէջ, կիրակի իրիկուն մը, մինչ կը տառապեր իւր վշտաց անկողնոյն մէջ, վար ինկաւ։ Բարձրութիւն ուժեղ մարդիկ ջանացին վերստին իւր անկողինը դնել այդ յաղթամարմին և յաղթահատակ արարածն, այլ իրենց ջանքերն ապարդիւն մնացին։ Հազիւ կրցան քիչ մը վերցնել գայն և տաքտակամածին վրայ տարածուած խչտեակի մը վրայ դնել։ Անդ է որ անցուց իւր կենաց վերջին չարաթը։

Հանգուցեալին ճշգրիտ ծանրութիւնն է 500 լիպրա, թէեւ 600 կը ասպէին յայտարարութեանց վրայ։ Իւր զիստերուն չրջագիծն էր 36 և իւր մէջքինը՝ 62 1/2 բթամատ. մէկ ուսէն միւսն հեռաւորութիւնն էր 3 ոտք և 1/4 բթամատ, և 4 ոտք զիստերուն մէջեւ։

Մարմինը դրուեցաւ երեք բթամատ հաստատութեամբ ընկուզենի և ներքսակողմէն 12 երկաթեայ ձողերով ամրապնդեալ դագաղի մը մէջ։ Դագաղն ունէր 6 ոտք և 10 բթամատ երկայնութիւն, 48 բթամատ լայնութիւն և 3 ոտք խորութիւն։ Ֆիլատէլֆիոյ մէջ գայն պարունակերու չափ մեծ դագաղիր կառք չգտնուելով, հարկ եղաւ փայտակնոթեայ կառամարի վանկոն մը վարձել՝ փոխադրելու համար գայն ի գերեզմանատուն։

ՏՈՒՐ. ՍԻՄՈՆ ՍԵՂԲՈՍԵԱՆ

Ղալաթիա, Գամնտտս փողոց, Թիւ 7

հիւանդ կընդունի ամէն օր կէս օրէն վերջը, մասնաւորապէս միզային գործարանաց և վիրաբուժական ախտերու համար։ 11—12

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՀՐԵԱՅ

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Իսթիւճեան Կարապետ էֆէնտիի թարգմանութեամբ և նշան կ'Դերպէրեան ու Ս. Տէօվլէթեան էֆէնտիներու խնամքը լոյս տեսած է սոյն հոյակապ գործն, որ չորս հատորներէ կը բաղկանայ, շուրջ 1700 երեսօք և գրեթէ 300 գեղեցիկ պատկերներով։

Զորս հատորն ի միասին 100 զուրուշ։ — Մէկն մի հատոր 30 զուրուշ։ —Գրատաց համար թղթատարի ծախքով ի միասին 120 զուրուշ։

Կեդրոնատեղին է Բարապատ Մարիամի խմբագրատունը, Կ. Պոլիս Էսկի Ջամիի ճատաէսի, Թիւ 63։ Կը վաճառուի նաեւ Պոլսոյ բոլոր Հայ գրավաճառաց քով, և Կամուրջի գլուխ Ղրամանատ Պողոս և Ցակոբ ազգից խանութներու, և Պոլսոյ մաքսատան կարգ Զարեհ Է. Ֆէնեան Թորոսեանի թղթավաճառանոցը։

ՈՒՄՈՒՄՆ

ՓԻԼԻՍՈՓՈՍՅՈՒԹԵԱՆ ԿՐՈՆԻ

Ի պէտս

Բարձրագոյն դպրոցաց և ասուագիտարանաց

Ազատ թարգմանեալ ի Գերմանականէ

Ի ՅԷՆ

Է. ԳԵՐՈՆԴԱՑ Վ. ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ

Ի Մ.ԷՔ. Ո-ԽՈՒԼ

Վիէննայի Միհարեան Հարց Տպարանէն նոր լոյս տեսած է այս Դասագիրքը՝ օրգանուած է Ա.բ. Սդէօլի (Վարդապետ և Ա. սուցիչ Փիլիսոփայութեան) 1872ին հրատարակած Փիլիսոփայութենէն որ 1879ին ի. գարձակուած է Բ. տպագրութեամբ։

Հայր Յոհաննեան պարզ թարգմանութիւն մը չէ ըրած, այլ սկզբնագիրն փոփոխած է, ուրեք ուրեք հատատուելով և ուրեք ուրեք յաւելլով։

ԱՄԱՅԻ ԿՂԶԻ

ԿԱՄ

ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԷՐ

Դարձեալ Վիէննայի Մխիթարեան տպարանէն հրատարակուած, բարոյալից փիրուն վիպակ մ'է։

Սոյն երկու գրքերն ալ կը վաճառուին Վիէննայի Հայոց Դրատունն ի Բանկալթի։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ 1886

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՓՐԿՉԻ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԳԻՆ 3 ՂՈՒՐՈՒՇ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գ. ՊԱՂՏԱՏԵԱՆ (ՀՐԱՄԵԱՆ)

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Օրացոյց եւ Գուշակութիւնք օդոյ.— Տարեդարձ Մենդոց և Գոհակոչութեանց Վեհապատաց. — Յանկ Օսմ. Սուլթանաց.— Աւագանի Կայսերական պարատ.— Նախարարք Բ. Դրան.— Մեծ պաշտօնարք մայրաքաղաքին.— Հրամանատարք բանակաց.— Կուսակալք՝ Եւրոպական, Ասիական և Ափրիկեան նահանգաց.— Ազգեն. Նշանաւորեալ նահանգք.— Ցաւուն կառավարեալ երկիրք.— Պատրիարքունք և Աբգապետք.— Օսմանեան դեսպանք.— Դեսպանք և Հիւպատոսք օտար Տէրութեանց ի Կ. Պոլիս.— Վիճակագրութիւն Թուրքիոյ.— Հայոց Ազգի ատրիճանաւորք և պաշտօնեայք Օսմանեան Տեսութեան.— Հայոց պետութիւն Հայոց.— Կերդնական Վարչութիւն Հայոց Թուրքիոյ.— Ազգային Ընդհանրոյ.— Առաջնորդական վիճակք Պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ.— Վիճակք Եպիսկոպոսաց, Կիլիկիոյ, Աղթամարայ եւ, — Մայրավանք.— Վանդրաք.— Վիճակագրութիւն Կ. Պոլսոյ թաղերէից.— Բարեգործական և կրթական հաստատութիւնք.— Վիճակք և վանք ի Ռուսաստան, ի Պարսկաստան և ի Հնդկաստան.— Հայազգի ատրճանաւորք եւ պաշտօնեայք Ռուսական, Պարսկական և այլ և այլ Տէրութեանց.— Հռովմէական հայ հաստատութիւն.— Դաստուք Պետական վարժարանաց.— Բժիշկք քաղաքական և զինուորական.— Փաստաբանք Օսմանեան և օտար դատարանաց.— Արուեստագէտք.— Լրագիրք եւ պարբերական հրատարակութիւնք զանազան տեղեաց.— Պարզատուսար օրացոյց.— Վիճակագրական ցուցակք համայն պետութեանց.— Ծանուցմունք։

Կեդրոնատեղին է տպագրական Գրատունը, Կ. Պոլիս, Ցակոբեան խան թիւ 14։

ԾԱՆՈՒՑ. — Այս տարուան տպագրութիւնն որ 300

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ

ՀԻՒԱՆԴԱՑ ԴԱՐՄԱՆՄԱՆ

Ի

ՏՐ. Ս. Ց. ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ

Կեդրոնատեղին է Արտճան Գրատունը, և կը ծախուի բոլոր Հայ Գրավաճառաց և Պ. Վայսբ քով ի Բերա։

ԳԻՆ 1 ՄԷՋԻՏ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆ

Գ. (*)

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՇՏՈՑԻ ՕՐԷՆՔԻՆ

ՅԱՂԱԳԱՏ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Նախորդ երկու յօդուածներովս ջանացի պարզել սա պատմական իրողութիւն թէ, Հայ Եկեղեցին չունի փոքրիկ և պարզաբէն օրէնք իւր Հայրապետաց ընտրութեան եղանակին վրայ։

Այս դիտողութիւն, որ առաջին անգամ կը հրատարակուէր երեք տարիէ հետէ զվեզ զբաղեցնող Կաթողիկոսական խնդրոյն անվերջանալի վիճաբանութեանց մէջ, առարկութիւններ յարոյց, ինչպէս կ'ակնկալէի։ Ոմանք Հայ Եկեղեցւոյ «ոգին» ցոյց տուին ինձ։

Այլ ո՞վ ուրացած է երբեք Հայ Եկեղեցւոյ «ոգին»։ Իմ Ա. յօդուածովս, յետ յիշելոյ մի կարգ պատմական իրողութիւններ որք կը հաստատէին իմ դիտողութիւնս, չէի մոռցած նշանակել թէ, հակառակ այս ամենն զանազանութեանց, անժխտելի է թէ Հայ Եկեղեցւոյ «ոգին» ժողովրդական է, և թէ, Արեւմտեան Եկեղեցեաց ոմանց անտեսման, Հայ Եկեղեցւոյ Հայրապետին ընտրութեան իրաւունք ունին մասնակցելու «թագաւորէն մինչեւ գիւղացին» ամենայն դասք ժողովրդեան։

Բայց այլ է «ոգին», որ կը ցուցնէ ընդհանուր ողջոյնքն մը, այլ է «ընտրական օրէնք», որ միօրինակ չէ մը տրամադրէ Հայրապետին ընտրութեան եղանակին համար։ Եւ երբ կ'ըսուի թէ ձեւերն են միակ միջոց արժանաւորագոյն անձը գտնելու և բանկնելու։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Գահն վրայ, ես կ'ըսեմ թէ, Հայ Եկեղեցին չէ ունեցած փոքրիկ և պարզաբէն ձեւ մը առ այս։

Ուրիշներ ալ իմ առջեւ գրին «Մաշտոցի օրէնք» ըսած ձեւ մ'ընտրութեան։ Ա՜հա՛, ըսին, Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ առաքելագրիր, անխախտելի, անենկալելի, անյեղի, միօրինակ, պարտաւորուրիչ և յաւիտենական Օրէնքն, և մա՛յ քեզ, «Քէչեան, որ կ'անգիտանայիր զայն։»

Չէի անգիտանար։ «Մաշտոց ունիմ յիշած երկրորդ յօդուածովս։ Կը սպասէի միայն որ լրջաբար ի հրապարակ հանուէր այդ առաքելութիւն։

Ս. Մեսրոպի կամ Մաշտոց, որ յօրինեց ո՛չ միայն հայ տառերն այլ նաեւ Հայ Եկեղեցւոյ ծիսարանն, ապրեցաւ Ե. դարուն մէջէ։ Խնդիր չեմ ըներ թէ իրեն վերագրեալ «ընտրական օրէնքն» ի՞նքն իսկ յօրինած է, թէ այլք աւելցուցած են ետքէն։ Կ'ենթադրեմ թէ այդ «օրէնք» յօրինեալ կար Ե. դարուն մէջ իսկ։ Որչափ գիտեմ, այդ օրէնք որ ձեւագիր է, տպեալ չէ այլուր բայց եթէ Ա. Պէրպէրեան Պատմութեան մէջ, էջ 39-40, Եղիմածնի Միաբանութենէն ընտրուած և ապա Կ. Պոլսոյ Հայոցմէն ընդունուած Գանիէլ օրինաւոր Կաթողիկոսին և կաշառօք և նիւթական բրնութեամբք Եղիմածնի Գահուն տիրած Գաւրիի ինքնակոչ Կաթողիկոսին նկատմամբ ի Պայազիտ գումարուած Ս. Սինոդին վճռագրոյն մէջ բռնանալեալ, զոր մեզ կ'աւանդէ նոյն Պատմութիւնը։

Սինոդը կը տեսակաբէր։

«Գոնաք ի գլուխն գրքոյն Օձուութեան Կաթողիկոսի այսպէս։

«Յորժամ հանդերձեալ լինին բարձրա-
«ցուցանել զքո ի պատիւ Կաթողիկոսու-
«թեան Տանս Հայոց, բոլոր ժողովուրդք
«Հայկազեան ազինս հանդերձ ամենայն
«ժառանգաւորաք և երկոտասան եպիսկո-
«պոսաք ժողովեալ ի մի, ընտրեսցեն նախ
«զերիս, և ապա քննութեամբ ամենայն
«ժողովոյն որոշեալ զմին յերիցն՝ վկայեալ
«յամենայն գործս բարիս և ի վարս առա-
«քինիս, սուրբս և անարատս, լի գիտու-
«թեամբ և իմաստութեամբ։

«Եւ մի՛ լիցի ի հաւատս թիւր, ի բարս
«ժանտ, ի վարս անուղղիղ, և ի բանս ան-
«հաստատ, մանաւանդ զի մի՛ լիցի անձն-
«ընծայ և ընտրեալ արծամբով ի ձեռն կա-
«շառաց յայսպէսի իշխանաց, զի պիղծ է
«այնպիսին առաջի Աստուծոյ, և բանա-
«գրեալ է խէ։»

Արդ, ընդունելով թէ Հայ Եկեղեցին ունեցած է զայս եղանակ ընտրութեան, (և քանի որ կը յիշատակուի Մաշտոցին մէջ՝ հա՛րկաւ ունեցած է,) կը մնայ քննել թէ, այս ձեւ ընտրութեան եղա՞ծ է փոքրիկ, (այսինքն՝ տարբեր կանոններ ու կերպեր ալ չե՞ն գործադրուեր,) և թէ եղա՞ծ է պարտաւորիչ, (այսինքն՝ անպատճառ ա՞յդ կամ ադոր մօտ եղանակաւ մ'ընտրուեր են փոքրագոյն ոճն մեր 138 օրինաւոր և վաւերական Կաթողիկոսաց)։

Եթէ գտնենք թէ, տարբեր կանոններ ու եղանակներ ևս կան յիշատակուած մեր Եկեղեցական Պատմութեան մէջ, պիտի հետեւցնենք թէ Մաշտոցի կանոնը չէ եղած փոքրիկ։ Եւ եթէ գտնենք թէ, ամեն դարերու մէջ, չատ Հայրապետներ և երեւելի Հայրապետներ բազմեր են Ս. Գրիգոր Լուսաւորչայ Գահուն վրայ, առանց գործադրման Մաշտոցի ընտրական կանոնին, պիտի հետեւցնենք ի հարկէ թէ Մաշտոցի օրէնքը չէ նկատուած պարտաւորիչ։

Զատոնք դնելէ յետոյ իրրեւ յաւելուած.

Գ. Զայսոսիկ դնելէ յետոյ, կուգանք ի վերադարձ մասն մեր քննութեան։

Քանի որ կը գործուի թէ Մաշտոցի Ընտրական Օրէնքն է Հայ Եկեղեցւոյ առաքելագիր, անկեղծի և յաւիտենական օրէնքը վասն ընտրութեան իւր Հայրապետաց, էջողութիւնց վրայէն քննենք դարձեալ թէ մինչեւ ո՞ր աստիճան յարգուած և գործադրուած է այդ Ընտրական Օրէնք։

Արդ, աւելի կամ նուազ բացորոշ վկայութիւն ունինք յԱզգային-եկեղեցական Պատմութենէ, թէ Մաշտոցի ընտրական օրէնքէն բոլորովին տարբեր կերպերով նշանակուած կամ հաստատուած են, մեր 138 օրինաւոր և վաւերական Հայրապետաց մէջէն,

Դ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Հետեւեալ Հայրապետները.

Ս. Աշխարհէն, որ իւր Հօր՝ Լուսաւորչայ Գահը կը բազմի, համաձայնութեամբ Լուսաւորչին և Տրդատ Թագաւորին, առանց ո՛և է կերպ ընտրական գործադրութեան։

Ս. Վրթանէս, նմանօրինակ եղանակաւ։

Ս. Յովսէփ. նմանապէս։

Շահակ. զոր Պապ թագաւորը կը կարգէ, յետ թեռնադրելոյ զՄեծն Ներսէս։

Ս. Սահակ Պարթեւ. զոր կը կարգէ Խոսրով Թագաւորը։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Ագաթանգեղոս. 642-643. —Խորենացի, Բ. 91.— Գ. 11.— Գ. 16.— Գ. 59. Գ. 49.— Յովհան Կաթողիկոս, Գլ. ԺԴ. —Զարչեան, Ա., 484.

Ե. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ս. Մեսրոպ Մաշտոց, որ ինքն իսկ ո՛և է ընտրական գործադրութեամբ չէ յայտնուած Ս. Սահակայ, որ տեղապահն եղած է, և ապա յաջորդ։

Ս. Յովսէփ Ա., որ Կաթողիկոս եղած է «հրամանաւ երանելւոյն Մաշտոցի»(**)։

Մեծարգոյ Ա. Բեռորդի Դրիգոր Ի. Վարդապետ Կաթողիկոսին, յորմէ կը հաստատի յաջորդ ինքեան։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Մատթէոս Ուռհայեցի 88, 124, 152, 252.—Զարչեան Բ. 896, եւ Գ. 7.—Լաստիվերտցի Գլ. Բ. — Վարդան, 102։

ԺԲ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Գրիգոր Գ Պահլաւունի. Որդի Ապիրատայ, քեռորդւոյ Վկայասէր Կաթողիկոսին, ի զարմէ Լուսաւորչին։—Վկայասէրը կը կոչուէր որ Ասիրատայ որդի Կաթողիկոսին Բարսեղի եղբը։ — Բարսեղ Կաթողիկոս մեռած պահուն նոյն կտակը գրնէ, և Գրիգոր, հաւանութեամբ միայն Կիլիկիոյ Եպիսկոպոսաց և Իշխանաց, կ'օծուի Կաթողիկոս, ի հասակի 20 ամաց։

Նեբոս Շնորհալի. Եղբայր Գրիգոր Գ. Պահլաւունւոյ, որ զկիր եղբայր իրեն յաջորդ կը կարգէ, և զայս կը ծանուցանէ Հռոմ կղզւոյ նահանգին եւեթ եկեղեցականներէն բազմացեալ ժողովոյ մը մէջ։

Գրիգոր Գ. Տղայ. Եղբօրորդի Շնորհալւոյն։ Սարա թագուհի պահուն, յուզարկաւոր ժողովրդէ կ'աղաղակէ թէ զԳրիգոր Տղայն Կաթողիկոս կուզէ, և այնպէս կը լինի։

Գրիգոր Ե. Մամիկոնեան. Եղբօրորդի Գրիգոր Տղայի։ Մեծն Լեւոն Իշխան Կիլիկիոյ, ժողովելով Եպիսկոպոսներ և Վանահայրեր, կը հրամայէ որ ձեռնադրին զԳրիգոր ի կաթողիկոսութիւն։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Վարդան 113, 128, 129. — Մատթ. Ուռհ. 372. — Կիրակոս, 61, 67, 69. — Զարչեան Գ. 34, 82, 111, 159։

ԺԳ ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Յովհաննէս Ի. Ընդուսնելի գողով Լեւոն թագաւորին, կը բանանայ, և կը նստի Կաթողիկոս։

Դաւիթ Գ. Լեւոն թագաւորն յետոյ վրդովանալով Յովհաննէսին, հաւանութեամբ եպիսկոպոսաց և վարդապետաց ոմանց, նորա տեղ կը դնէ զԴաւիթի։

Կոստանդին Ա. «Նստուցանէ Մեծ Իշխանն Կոստանդին հանդերձ Փիլիպպոս մագաւորաւ՝ զՏ. Կոստանդին յաթոռ Ս. Գրիգորի, այր առաքինի և հեզ, սուրբ վարուք կեցեալ, և անձին իւրում բարեաւ առաքնորդեալ, որպէս զարդարեաց զկարգ եկեղեցւոյն, եւ»։ Կիրակոս Գանձակեցի պատմիչ։

Սարգիս Բ. Հեռորդի Գեւոտայ արձին, Տեղապահ Նորին, որ նմա կը յաջորդէ, առանց ընտրութեան։

Բարսեղ Ա. Բեռորդի Գրիգոր Ի. Վարդապետ Կաթողիկոսին, յորմէ կը հաստատի յաջորդ ինքեան։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Մատթէոս Ուռհայեցի 88, 124, 152, 252.—Զարչեան Բ. 896, եւ Գ. 7.—Լաստիվերտցի Գլ. Բ. — Վարդան, 102։

ԺԲ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Գրիգոր Գ Պահլաւունի. Որդի Ապիրատայ, քեռորդւոյ Վկայասէր Կաթողիկոսին, ի զարմէ Լուսաւորչին։—Վկայասէրը կը կոչուէր որ Ասիրատայ որդի Կաթողիկոսին Բարսեղի եղբը։ — Բարսեղ Կաթողիկոս մեռած պահուն նոյն կտակը գրնէ, և Գրիգոր, հաւանութեամբ միայն Կիլիկիոյ Եպիսկոպոսաց և Իշխանաց, կ'օծուի Կաթողիկոս, ի հասակի 20 ամաց։

Նեբոս Շնորհալի. Եղբայր Գրիգոր Գ. Պահլաւունւոյ, որ զկիր եղբայր իրեն յաջորդ կը կարգէ, և զայս կը ծանուցանէ Հռոմ կղզւոյ նահանգին եւեթ եկեղեցականներէն բազմացեալ ժողովոյ մը մէջ։

Գրիգոր Գ. Տղայ. Եղբօրորդի Շնորհալւոյն։ Սարա թագուհի պահուն, յուզարկաւոր ժողովրդէ կ'աղաղակէ թէ զԳրիգոր Տղայն Կաթողիկոս կուզէ, և այնպէս կը լինի։

Գրիգոր Ե. Մամիկոնեան. Եղբօրորդի Գրիգոր Տղայի։ Մեծն Լեւոն Իշխան Կիլիկիոյ, ժողովելով Եպիսկոպոսներ և Վանահայրեր, կը հրամայէ որ ձեռնադրին զԳրիգոր ի կաթողիկոսութիւն։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Վարդան 113, 128, 129. — Մատթ. Ուռհ. 372. — Կիրակոս, 61, 67, 69. — Զարչեան Գ. 34, 82, 111, 159։

ԺԳ ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Յովհաննէս Ի. Ընդուսնելի գողով Լեւոն թագաւորին, կը բանանայ, և կը նստի Կաթողիկոս։

Դաւիթ Գ. Լեւոն թագաւորն յետոյ վրդովանալով Յովհաննէսին, հաւանութեամբ եպիսկոպոսաց և վարդապետաց ոմանց, նորա տեղ կը դնէ զԴաւիթի։

Կոստանդին Ա. «Նստուցանէ Մեծ Իշխանն Կոստանդին հանդերձ Փիլիպպոս մագաւորաւ՝ զՏ. Կոստանդին յաթոռ Ս. Գրիգորի, այր առաքինի և հեզ, սուրբ վարուք կեցեալ, և անձին իւրում բարեաւ առաքնորդեալ, որպէս զարդարեաց զկարգ եկեղեցւոյն, եւ»։ Կիրակոս Գանձակեցի պատմիչ։

Սարգիս Բ. Հեռորդի Գեւոտայ արձին, Տեղապահ Նորին, որ նմա կը յաջորդէ, առանց ընտրութեան։

Բարսեղ Ա. Բեռորդի Գրիգոր Ի. Վարդապետ Կաթողիկոսին, յորմէ կը հաստատի յաջորդ ինքեան։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Մատթէոս Ուռհայեցի 88, 124, 152, 252.—Զարչեան Բ. 896, եւ Գ. 7.—Լաստիվերտցի Գլ. Բ. — Վարդան, 102։

ԺԲ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Գրիգոր Գ Պահլաւունի. Որդի Ապիրատայ, քեռորդւոյ Վկայասէր Կաթողիկոսին, ի զարմէ Լուսաւորչին։—Վկայասէրը կը կոչուէր որ Ասիրատայ որդի Կաթողիկոսին Բարսեղի եղբը։ — Բարսեղ Կաթողիկոս մեռած պահուն նոյն կտակը գրնէ, և Գրիգոր, հաւանութեամբ միայն Կիլիկիոյ Եպիսկոպոսաց և Իշխանաց, կ'օծուի Կաթողիկոս, ի հասակի 20 ամաց։

Նեբոս Շնորհալի. Եղբայր Գրիգոր Գ. Պահլաւունւոյ, որ զկիր եղբայր իրեն յաջորդ կը կարգէ, և զայս կը ծանուցանէ Հռոմ կղզւոյ նահանգին եւեթ եկեղեցականներէն բազմացեալ ժողովոյ մը մէջ։

Գրիգոր Գ. Տղայ. Եղբօրորդի Շնորհալւոյն։ Սարա թագուհի պահուն, յուզարկաւոր ժողովրդէ կ'աղաղակէ թէ զԳրիգոր Տղայն Կաթողիկոս կուզէ, և այնպէս կը լինի։

Գրիգոր Ե. Մամիկոնեան. Եղբօրորդի Գրիգոր Տղայի։ Մեծն Լեւոն Իշխան Կիլիկիոյ, ժողովելով Եպիսկոպոսներ և Վանահայրեր, կը հրամայէ որ ձեռնադրին զԳրիգոր ի կաթողիկոսութիւն։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Վարդան 113, 128, 129. — Մատթ. Ուռհ. 372. — Կիրակոս, 61, 67, 69. — Զարչեան Գ. 34, 82, 111, 159։

ԺԴ ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Յովհաննէս Գ. Գործունեայ վարդապետ մը, որ Կիլիկիոյ այլազգի Ամիրային դիմելով, կը սանձայ զիշխանութիւն կաթողիկոսութեան, և մի քանի եպիսկոպոսներ կանչելով, կը հաւանեցնէ։

Գրիգոր Բ. Բռնանալով այլ եկեղեցականաց վրայ, կաթողիկոս կ'օծուի։

Պօղոս Բ. Առաջնորդ Երուսաղէմի. խաղաղութիւն ընել կուգայ Կիլիկիա. ուր եպիսկոպոսունք և վարդապետք ոմանք մեկ տեղի ով, Կաթողիկոս կը դնեն զնէ։

Յովհան Գ. «Մեծիր ոմանք» կը կարգեն։

Գրիգոր Թ. Մաղաքիէանց. «Մեծիրք ոմանք» կը կարգեն։—(Ամենը կը փոխադրուի յԷջմիածին, ուր ճշմարտապէս ազգային ընտրութեամբ մը կը բազմի Կիրակոս Վիրապեցին։) Յետոյ

Աբրահամ Բ. Իբրեւ սիրելակալ կը պաշտօնակցի Վիրապեցի Կաթողիկոսին, և ապա նորա տեղը կը բռնէ, առանց ո՛և է տեսակ ընտրութեան։

Սարգիս Բ. Նմանապէս։—Այս գրութիւն կը տեսնէ մինչեւ ԺԸ. դար, դուն ուրեք ընդհատութեան վրայ, կ'ըսէ թէ, չկրնալով գէ՛ դնել թագաւորին և նախարարներուն, որ զինք կը կոչին յայս պաշտօն, յանձն առաւ Կաթողիկոսութիւնը։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Վարդան պատմիչ 85. Զարչեան Բ. 702.—Կիրակոս, 46.—Յովհան. Կամ. 230։

ԺԵ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Սարգիսանոս Բ. Աշտ արքային և Գագիկ Արծրունւոյ հաւանութեամբ եւեթ։

Վահան. Իւր նախորդին, Անանիա Մոկացւոյ յանձնարարութեամբ կը կարգուի։

Սարգիս Ա. Գագիկ Արքայն Շահնշահ Անիի մէջ կը կացուցանէ զինք Հայրապետ, հաւանութեամբ հոն գտնուող մի քանի եպիսկոպոսաց. (ըստ Ասողկայ՝ ինքնին կը կացուցանէ բոլորովին։)

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Կիրակոս 48, 49, 50. —Զարչեան Բ. 816, 849, 877.—Մատթէոս Ուռհայեցի, 40.—Ասողիկ, Գ. 31։ Նաեւ Լաստիվերտցին։

ԺԱ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պետրոս Ա. Գետադարձ. Եղբայր Խաչիկ Կաթողիկոսի։ Կը ձեռնադրուի իւր նախորդէն՝ Սարգիս Կաթողիկոսէն, առանց ազգային ընտրութեան։

Խաչիկ Բ. Բեռորդի Գեւոտայ արձին, Տեղապահ Նորին, որ նմա կը յաջորդէ, առանց ընտրութեան։

Բարսեղ Ա. Բեռորդի Գրիգոր Ի. Վարդապետ Կաթողիկոսին, յորմէ կը հաստատի յաջորդ ինքեան։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Մատթէոս Ուռհայեցի 88, 124, 152, 252.—Զարչեան Բ. 896, եւ Գ. 7.—Լաստիվերտցի Գլ. Բ. — Վարդան, 102։

ԺԲ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Գրիգոր Գ Պահլաւունի. Որդի Ապիրատայ, քեռորդւոյ Վկայասէր Կաթողիկոսին, ի զարմէ Լուսաւորչին։—Վկայասէրը կը կոչուէր որ Ասիրատայ որդի Կաթողիկոսին Բարսեղի եղբը։ — Բարսեղ Կաթողիկոս մեռած պահուն նոյն կտակը գրնէ, և Գրիգոր, հաւանութեամբ միայն Կիլիկիոյ Եպիսկոպոսաց և Իշխանաց, կ'օծուի Կաթողիկոս, ի հասակի 20 ամաց։

Նեբոս Շնորհալի. Եղբայր Գրիգոր Գ. Պահլաւունւոյ, որ զկիր եղբայր իրեն յաջորդ կը կարգէ, և զայս կը ծանուցանէ Հռոմ կղզւոյ նահանգին եւեթ եկեղեցականներէն բազմացեալ ժողովոյ մը մէջ։

Գրիգոր Գ. Տղայ. Եղբօրորդի Շնորհալւոյն։ Սարա թագուհի պահուն, յուզարկաւոր ժողովրդէ կ'աղաղակէ թէ զԳրիգոր Տղայն Կաթողիկոս կուզէ, և այնպէս կը լինի։

Գրիգոր Ե. Մամիկոնեան. Եղբօրորդի Գրիգոր Տղայի։ Մեծն Լեւոն Իշխան Կիլիկիոյ, ժողովելով Եպիսկոպոսներ և Վանահայրեր, կը հրամայէ որ ձեռնադրին զԳրիգոր ի կաթողիկոսութիւն։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Վարդան 113, 128, 129. — Մատթ. Ուռհ. 372. — Կիրակոս, 61, 67, 69. — Զարչեան Գ. 34, 82, 111, 159։

ԺԳ ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Յովհաննէս Ի. Ընդուսնելի գողով Լեւոն թագաւորին, կը բանանայ, և կը նստի Կաթողիկոս։

Դաւիթ Գ. Լեւոն թագաւորն յետոյ վրդովանալով Յովհաննէսին, հաւանութեամբ եպիսկոպոսաց և վարդապետաց ոմանց, նորա տեղ կը դնէ զԴաւիթի։

Կոստանդին Ա. «Նստուցանէ Մեծ Իշխանն Կոստանդին հանդերձ Փիլիպպոս մագաւորաւ՝ զՏ. Կոստանդին յաթոռ Ս. Գրիգորի, այր առաքինի և հեզ, սուրբ վարուք կեցեալ, և անձին իւրում բարեաւ առաքնորդեալ, որպէս զարդարեաց զկարգ եկեղեցւոյն, եւ»։ Կիրակոս Գանձակեցի պատմիչ։

Սարգիս Բ. Հեռորդի Գեւոտայ արձին, Տեղապահ Նորին, որ նմա կը յաջորդէ, առանց ընտրութեան։

Բարսեղ Ա. Բեռորդի Գրիգոր Ի. Վարդապետ Կաթողիկոսին, յորմէ կը հաստատի յաջորդ ինքեան։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Մատթէոս Ուռհայեցի 88, 124, 152, 252.—Զարչեան Բ. 896, եւ Գ. 7.—Լաստիվերտցի Գլ. Բ. — Վարդան, 102։

ԺԲ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Գրիգոր Գ Պահլաւունի. Որդի Ապիրատայ, քեռորդւոյ Վկայասէր Կաթողիկոսին, ի զարմէ Լուսաւորչին։—Վկայասէրը կը կոչուէր որ Ասիրատայ որդի Կաթողիկոսին Բարսեղի եղբը։ — Բարսեղ Կաթողիկոս մեռած պահուն նոյն կտակը գրնէ, և Գրիգոր, հաւանութեամբ միայն Կիլիկիոյ Եպիսկոպոսաց և Իշխանաց, կ'օծուի Կաթողիկոս, ի հասակի 20 ամաց։

Նեբոս Շնորհալի. Եղբայր Գրիգոր Գ. Պահլաւունւոյ, որ զկիր եղբայր իրեն յաջորդ կը կարգէ, և զայս կը ծանուցանէ Հռոմ կղզւոյ նահանգին եւեթ եկեղեցականներէն բազմացեալ ժողովոյ մը մէջ։

Գրիգոր Գ. Տղայ. Եղբօրորդի Շնորհալւոյն։ Սարա թագուհի պահուն, յուզարկաւոր ժողովրդէ կ'աղաղակէ թէ զԳրիգոր Տղայն Կաթողիկոս կուզէ, և այնպէս կը լինի։

Գրիգոր Ե. Մամիկոնեան. Եղբօրորդի Գրիգոր Տղայի։ Մեծն Լեւոն Իշխան Կիլիկիոյ, ժողովելով Եպիսկոպոսներ և Վանահայրեր, կը հրամայէ որ ձեռնադրին զԳրիգոր ի կաթողիկոսութիւն։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Վարդան 113, 128, 129. — Մատթ. Ուռհ. 372. — Կիրակոս, 61, 67, 69. — Զարչեան Գ. 34, 82, 111, 159։

ԺԳ ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Յովհաննէս Գ. Գործունեայ վարդապետ մը, որ Կիլիկիոյ այլազգի Ամիրային դիմելով, կը սանձայ զիշխանութիւն կաթողիկոսութեան, և մի քանի եպիսկոպոսներ կանչելով, կը հաւանեցնէ։

Գրիգոր Բ. Բռնանալով այլ եկեղեցականաց վրայ, կաթողիկոս կ'օծուի։

Պօղոս Բ. Առաջնորդ Երուսաղէմի. խաղաղութիւն ընել կուգայ Կիլիկիա. ուր եպիսկոպոսունք և վարդապետք ոմանք մեկ տեղ ով, Կաթողիկոս կը դնեն զնէ։

Յովհան Գ. «Մեծիրք ոմանք» կը կարգեն։

Գրիգոր Թ. Մաղաքիէանց. «Մեծիրք ոմանք» կը կարգեն։—(Ամենը կը փոխադրուի յԷջմիածին, ուր ճշմարտապէս ազգային ընտրութեամբ մը կը բազմի Կիրակոս Վիրապեցին։) Յետոյ

Աբրահամ Բ. Իբրեւ սիրելակալ կը պաշտօնակցի Վիրապեցի Կաթողիկոսին, և ապա նորա տեղը կը բռնէ, առանց ո՛և է տեսակ ընտրութեան։

Սարգիս Բ. Նմանապէս։—Այս գրութիւն կը տեսնէ մինչեւ ԺԸ. դար, դուն ուրեք ընդհատութեան վրայ, կ'ըսէ թէ, չկրնալով գէ՛ դնել թագաւորին և նախարարներուն, որ զինք կը կոչին յայս պաշտօն, յանձն առաւ Կաթողիկոսութիւնը։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Վարդան պատմիչ 85. Զարչեան Բ. 702.—Կիրակոս, 46.—Յովհան. Կամ. 230։

ԺԶ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Սարգիսանոս Բ. Աշտ արքային և Գագիկ Արծրունւոյ հաւանութեամբ եւեթ։

Վահան. Իւր նախորդին, Անանիա Մոկացւոյ յանձնարարութեամբ կը կարգուի։

Սարգիս Ա. Գագիկ Արքայն Շահնշահ Անիի մէջ կը կացուցանէ զինք Հայրապետ, հաւանութեամբ հոն գտնուող մի քանի եպիսկոպոսաց. (ըստ Ասողկայ՝ ինքնին կը կացուցանէ բոլորովին։)

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Կիրակոս 48, 49, 50. —Զարչեան Բ. 816, 849, 877.—Մատթէոս Ուռհայեցի, 40.—Ասողիկ, Գ. 31։ Նաեւ Լաստիվերտցին։

ԺԱ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պետրոս Ա. Գետադարձ. Եղբայր Խաչիկ Կաթողիկոսի։ Կը ձեռնադրուի իւր նախորդէն՝ Սարգիս Կաթողիկոսէն, առանց ազգային ընտրութեան։

Խաչիկ Բ. Բեռորդի Գեւոտայ արձին, Տեղապահ Նորին, որ նմա կը յաջորդէ, առանց ընտրութեան։

Բարսեղ Ա. Բեռորդի Գրիգոր Ի. Վարդապետ Կաթողիկոսին, յորմէ կը հաստատի յաջորդ ինքեան։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Մատթէոս Ուռհայեցի 88, 124, 152, 252.—Զարչեան Բ. 896, եւ Գ. 7.—Լաստիվերտցի Գլ. Բ. — Վարդան, 102։

ԺԲ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Գրիգոր Գ Պահլաւունի. Որդի Ապիրատայ, քեռորդւոյ Վկայասէր Կաթողիկոսին, ի զարմէ Լուսաւորչին։—Վկայասէրը կը կոչուէր որ Ասիրատայ որդի Կաթողիկոսին Բարսեղի եղբը։ — Բարսեղ Կաթողիկոս մեռած պահուն նոյն կտակը գրնէ, և Գրիգոր, հաւանութեամբ միայն Կիլիկիոյ Եպիսկոպոսաց և Իշխանաց, կ'օծուի Կաթողիկոս, ի հասակի 20 ամաց։

Նեբոս Շնորհալի. Եղբայր Գրիգոր Գ. Պահլաւունւոյ, որ զկիր եղբայր իրեն յաջորդ կը կարգէ, և զայս կը ծանուցանէ Հռոմ կղզւոյ նահանգին եւեթ եկեղեցականներէն բազմացեալ ժողովոյ մը մէջ։

Գրիգոր Գ. Տղայ. Եղբօրորդի Շնորհալւոյն։ Սարա թագուհի պահուն, յուզարկաւոր ժողովրդէ կ'աղաղակէ թէ զԳրիգոր Տղայն Կաթողիկոս կուզէ, և այնպէս կը լինի։

Գրիգոր Ե. Մամիկոնեան. Եղբօրորդի Գրիգոր Տղայի։ Մեծն Լեւոն Իշխան Կիլիկիոյ, ժողովելով Եպիսկոպոսներ և Վանահայրեր, կը հրամայէ որ ձեռնադրին զԳրիգոր ի կաթողիկոսութիւն։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Վարդան 113, 128, 129. — Մատթ. Ուռհ. 372. — Կիրակոս, 61, 67, 69. — Զարչեան Գ. 34, 82, 111, 159։

ԺԳ ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Յովհաննէս Ի. Ընդուսնելի գողով Լեւոն թագաւորին, կը բանանայ, և կը նստի Կաթողիկոս։

Դաւիթ Գ. Լեւոն թագաւորն յետոյ վրդովանալով Յովհաննէսին, հաւանութեամբ եպիսկոպոսաց և վարդապետաց ոմանց, նորա տեղ կը դնէ զԴաւիթի։

Կոստանդին Ա. «Նստուցանէ Մեծ Իշխանն Կոստանդին հանդերձ Փիլիպպոս մագաւորաւ՝ զՏ. Կոստանդին յաթոռ Ս. Գրիգորի, այր առաքինի և հեզ, սուրբ վարուք կեցեալ, և անձին իւրում բարեաւ առաքնորդեալ, որպէս զարդարեաց զկարգ եկեղեցւոյն, եւ»։ Կիրակոս Գանձակեցի պատմիչ։

Սարգիս Բ. Հեռորդի Գեւոտայ արձին, Տեղապահ Նորին, որ նմա կը յաջորդէ, առանց ընտրութեան։

Բարսեղ Ա. Բեռորդի Գրիգոր Ի. Վարդապետ Կաթողիկոսին, յորմէ կը հաստատի յաջորդ ինքեան։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Մատթէոս Ուռհայեցի 88, 124, 152, 252.—Զարչեան Բ. 896, եւ Գ. 7.—Լաստիվերտցի Գլ. Բ. — Վարդան, 102։

ԺԲ. ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Գրիգոր Գ Պահլաւունի. Որդի Ապիրատայ, քեռորդւոյ Վկայասէր Կաթողիկոսին, ի զարմէ Լուսաւորչին։—Վկայասէրը կը կոչուէր որ Ասիրատայ որդի Կաթողիկոսին Բարսեղի եղբը։ — Բարսեղ Կաթողիկոս մեռած պահուն նոյն կտակը գրնէ, և Գրիգոր, հաւանութեամբ միայն Կիլիկիոյ Եպիսկոպոսաց և Իշխանաց, կ'օծուի Կաթողիկոս, ի հասակի 20 ամաց։

Նեբոս Շնորհալի. Եղբայր Գրիգոր Գ. Պահլաւունւոյ, որ զկիր եղբայր իրեն յաջորդ կը կարգէ, և զայս կը ծանուցանէ Հռոմ կղզւոյ նահանգին եւեթ եկեղեցականներէն բազմացեալ ժողովոյ մը մէջ։

Գրիգոր Գ. Տղայ. Եղբօրորդի Շնորհալւոյն։ Սարա թագուհի պահուն, յուզարկաւոր ժողովրդէ կ'աղաղակէ թէ զԳրիգոր Տղայն Կաթողիկոս կուզէ, և այնպէս կը լինի։

Գրիգոր Ե. Մամիկոնեան. Եղբօրորդի Գրիգոր Տղայի։ Մեծն Լեւոն Իշխան Կիլիկիոյ, ժողովելով Եպիսկոպոսներ և Վանահայրեր, կը հրամայէ որ ձեռնադրին զԳրիգոր ի կաթողիկոսութիւն։

Վ.ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ. Վարդան 113, 128, 129. — Մատթ. Ուռհ. 372. — Կիրակոս, 61, 67, 69. — Զարչեան Գ. 34, 82, 111, 159։

ԺԴ ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Յովհաննէս Գ. Գործունեայ վարդապետ մը, որ Կիլիկիոյ այլազգի Ամիրային դիմելով, կը սանձայ զիշխանութիւն կաթողիկոսութեան, և մի քանի եպիսկոպոսներ կանչելով, կը հաւանեցնէ։

Գրիգոր Բ. Բռնանալով այլ եկեղեցականաց վրայ, կաթողիկոս կ'օծուի։

Պօղոս Բ. Առաջնորդ Երուսաղէմի. խաղաղութիւն ընել կուգայ Կիլիկիա. ուր եպիսկոպոսունք և վ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՂԵՑՈՅՑ

ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԱՑ

Ի ԿԵԱՆՍ ԱՌՏՆԻՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ

Թարգմանեց ի գերմաներէնէ

Մ. Կ. ՀԱԶԻԵԱՆ

Անդամ արուեստի Նդնակցութեան դիւանին
Դոկտոր Սպարպէնբերեան

ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Այցելութիւնք, այցետոմսք. — Խօսակցութիւն և ընկերային վարմունք. — Կարգադրութիւն կոչունքի. — Սեղանի օգտագործութիւնք. — Պարահանդէս. — Խաղ. — Կանանց՝ ի մասնաւորհորդութեան, օտար տանց մէջ օթևանած ատեն ունենալիք վարմունքն և պարտքերը հիւրընկալութեան. — Քաղաքավարութիւն. — Ընկերային յարաբերութիւնք օրիորդաց ընդ արս. — Վայելուչ տան մը կամ կարասեաց կարգադրութիւնը. — Արդուզարդ. գաղտնիք արդուզարդու. — Հանդերձաներակ. — Վարմունք՝ ծառայից հետ. — Նամակագրութիւն տիկնայց։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Տպարան Թ. Ա. Ա. Ն. Գ. Ա. Ն. Ն. Գ. Ա. Ն. Ն. Գ. Ա. Ն